

4.
IOANNIS HENRICI CHRISTIANI
DE SELCHOW D.
COMMENTATIO
DE
STATV INGENVORVM
IN GERMANIA.

G O T T I N G A E
SVMTIBVS VICTORINI BOSSIEGELII, clcclvi.

IOANNIS HENRICI CHRISTIANI

DE SILECHOW D.

COMMENTATIO

DE

STATV INGENVORVM

IN GERMANIA

GOTTINGAE

SYMPTVS VICTORINI BOSSIGELII

ILLVSTRISSIMO ATQVE EXCEL-
LENTISSIMO DOMINO
DOMINO
CHRISTIANO ERNESTO

S. R. I. COMITI,

COMITI STOLLBERGAE, KOENIGSTEINII,
RVPISFORTIS, WERNIGERODAE ET
HOHENSTEINII,

DYNASTAE EPSTEINII, MVNZENBERGAE,
BREVBERGAE, AIGMONTII, LOH-
RAE, CLETTENBERGAE

RELIQVA, RELIQA,
MAGNI ORDINIS AB AQVILA NIGRA NVNCVPATI
EQVITI AVRATO

RELIQA,

MAECENATI SVO INDVLGENTISSIMO

DEMISSISSIMA VOTA NVNCVPAT

DEVOTVS

IOANNES HENRICVS CHRISTIANVS DE SELCHOW.

CHRISTIANO ERNESTO
DOMINO
LENTISSIMO DOMINO
ILLVSTRISSIMO ATQVE EXCEL-
S. R. I. COMITI,

COMITI STOLBERGAE, KÖNIGSTEINI,
HARSFORDIS, WERNIGERODA ET
HÖHNSTEINI
DYNASTAE ERSTEINI, MANNBERGA
BRESBERGAE, ALTMONTII, FÖH-
RAE, CLETTENBERGA
REICHA, REICHA
MAGNI ORDINIS AB AQUILA NIGRA HANSVATER
EQUITI AVARATO
REICHA

MAGNIFICENTI SVO INDULGENTISSIMO
DEMISISSIMA VOTA MANCIPAT
DEUS
IOANNES HENRICVS CHRISTIANVS DE SELCHOW

ILLVSTRISIME S.R.I.COMES

AC DOMINE,

DOMINE INDVLGENTISIME,

Quem in publicam lucem iam prodire patior
libellum, ad TE, ILLVSTRISIME DOMINE,
potissimum ferendum esse putavi, vt & lucem
aliquam ipsi ab ILLVSTRISIMI NOMINIS TVI
splendore conciliarem, & deuotae erga TE, DOMI-
NE, pietatis meae monimentum aliquod in pu-
blicum exhiberem. Ea enim sunt in gentem
meam, vnde genus traho, profecta indulgentis-
simae voluntatis TVAE documenta, vt pec-
care mihi viderer in benignitatem TVAM, ILLV-
STRISIME DOMINE, si crederem, TE has deuo-
ti TIBI animi tesseras non ea, qua soles, hoc est,
maxima indulgentia suscepturum esse. Anni plus
quin-

quinquaginta decurrerunt, INDVLGENTISSIME
DOMINE, ex quo auum meum maternum *Ludo-
uicum Amandum de Rimbach*, auitis possessionibus
suis ferali calamitate depulsum, in indulgentissimo
patrocinio TVO adquiescere voluisti, & confectis
itineribus TVIS, quorum TV ipsum comitem beni-
gnissime esse iubebas, ipsi eum in aula splendidis-
sima TVA locum tribuisti, qui vulneribus a fortu-
na inflictis si non omnino mederetur, quod fie-
ri non poterat, cicatricem saltem obduceret.
Et felicem fane, qui gratia TVA florens, TIBI
deuotus fato occubuit! Felicem & me, DOMI-
NE ILLVSTRISIME, *senis optimi* nepotem, cui
hoc ipsum necessitudinis vinculum aditum ad
gratiam TVAM conciliauit. TV enim, INDVL-
GENTISSIME DOMINE, me anno huius secu-
li tricesimo nono, qui tertius a lugubri Patris
mei optimi fato labebatur, omnibus auitae for-
tunae beneficiis exutum, & tantum non ab omni-
bus depositum hilari animo esse iubebas (felicem
enim huius diei memoriam nec longissimus tem-
porum decursus mihi extorquebit) & ab hoc
tempore omnibus omnis generis beneficiis adeo
adauxisti, vt ad solam eorum contemplationem
lacrimas compescere valeam, quas miserabilia pa-
tris gentisque meae fata reluctanti licet & maxime
etiam renitenti exprimunt. Neque satis habebas,
INDVLGENTISSIME DOMINE, in florentissimo
gymna-

gymnasio TVO me iis imbui artibus, in quibus aliquando, ni fortuna remitteret, perfugium quaererem, verum etiam abitum ad academiam paranti indulgentissima benignitate TVA adfuiſti, qua ſola fretus *Georgiae Auguſtae doctōribus, generis humani praeceptoribus*, operam darem non penitus ignauam. Impetratis deinde in vtroque iure ſummis honoribus cum licentiam nanciſcerer, qualemcumque doctrinam in eadem, quae me aluit & fouit, alma academia docendo explicandi, ea adhuc indulgentiſſimae voluntatis TVAE monimenta apud me exſtare voluiſti, quibus recensendis ſi animum adplicarem, rem adgrederer vires meas quam longiſſime excedentem. Sane nuper adhuc cum ſanctiſſimam purpuram TVAM exoſculari contingeret, illuſtriſſimi fauoris TVI ſigna indulgentiſſima perhibuiſti, quorum memoriam non niſi cum ſpiritu dimittam. Accipe ergo ILLVSTRISſIME DOMINE, deuotum TIBI animum, qui totus iuſtiſſimo mancipio, dum viuam, TVVS erit. Et tametſi perpetuam praefentiam TVAM praefentemque TVI venerationem fortuna mihi inuiderit, abſentem me ILLVSTRISſIMI NOMINIS TVI cultum in parte religionis haud poſtrema, dum viuam, habiturum eſſe, benigne confidas.

Deus TE amet, ILLVSTRISſIME DOMINE,
cum gente TVA illuſtriſſima, TE que ſero in coelum

legum & tabularum fide proscribantur. Neque profecto hanc disputationem molienti metuendum mihi est, ne aut lusisse operam, de re grauissimi momenti expositurus videar, aut ea proponere, quae iam expolita satis sint & celebratissimorum ingeniorum industria pertractata. Licet enim & complures, qui ius patrium compendiis, velut nuci Homerum, incluserunt viri praestantissimi, & alii quoque saepiuscule hac de re tractauerint, quo velut vnum inter omnes nomino CHRISTIANVM THOMASIVM in dissertatione, *qua vsum practicum distinctionis inter ingenuos & libertinos* complexus est: nondum tamen eo res peruenit, vt non interdum ad delitescentes in immenso legum patriarum oceano scopulos adpellatur. Quos vt pro virili euitare liceret, operam certe non penitus spernendam infumisse videbar, si quae hac de re, velut ossa iurisprudentiae domesticae legens, animaduenteram, aliis quoque proponerem. Quod quia non alio consilio institueram, quam vt ex insignibus huius doctrinae difficultatibus eluctarer, neminem qui spernat, futurum spero. Vt ergo sine vlteriore mora in rem praesentem veniamus, sectione *prima* de statu ingenuorum, *altera* de iuribus generatim ex hoc statu pendentibus exponemus; quam insequetur *tertia* de iure ingenuorum ad feuda & praedia equestria siue nobilia.

§. II.

OMNES GERMANI LIBERI AVT SERVI LIBERI
AVTEM VEL INGENVI VEL NON
INGENVI.

Vt ergo a primo quasi argumenti fonte oratio profluat: hoc ante omnia monendum est, & olim & hodie
non

non esse in Germania ampliorem ciuium nostrorum diuisionem, quam quae ipsos in *liberos* & *seruos* describit. Certe summa haec est diuisio & ab omnibus agnita, qui de rebus patriis memoriae quidquam prodiderunt. Recte eum in finem glossa ad I. P. S. lib. I. art. 51. es sind sonst keine andere Leute in der Welt als eigen und freyen. Neque dissentit profecto NITHARDVS de *dissensionibus filiorum Ludouici Pii* apud SCHILTERVM in *scriptor. rer. germ.* p. 105. qui de Saxonibus ita: *Gens Saxontum omnis in tribus ordinibus diuisa consistit: sunt enim inter illos Edlingi, sunt qui Frilingi; sunt qui Lazzi illorum lingua dicuntur. Latina vero lingua hi sunt: nobiles, ingenui & seruales.* Licet enim ille triplicem ponat ciuium germanicorum causam: ita tamen hoc facit, vt statim adpareat, eum Edlingorum & Frilingorum nomine *liberos* omnes complecti voluisse; & quos vltimo loco nominat, Lazzis, *seruilis* conditionis hominibus, alterum ordinem adsignare, *libertos* certe non multum supra *seruos* esse contendens. Ad idem pertinet locus ADAMI BREMENSIS l. 5. apud LEIBNITIVM T. I. p. 76. *Quatuor differentiis gens ista consistit, nobilium & liberorum, libertorum atque seruorum*, quo nempe indicatur, Germanos quidem *liberos* omnes esse aut *seruos*, sed ita tamen, vt *liberi* deinde in varias denuo classes distribuuntur. Licet ergo diuersis nominibus vtantur scriptores adlegati: idem tamen omnes propositum tenent. Enimuero cum *libertatis* denominatio semper sit respectiua, non potest fieri, vt vna idea vniuersa eius substantia comprehendatur, quod bene monet CHR. WOLFIVS in *horis subsec. marpurg. trim. vern.* a. 1730. spec. 2. & POTTGIESSER de *conditione seruor. proleg.* §. 8. p. 10. vid. etiam THOMASIVS de *homin. prop.*

§. 31-33. p. 20. sq. Prima certe eius significatio est, cum hominem liberum opponimus seruo, qui in pleno dominio alterius vel natiuitate vel facto constitutus est, eo fere sensu, quo & liberi & serui legis romanae sensu designantur. Altero vero significatu *liberi* vocantur ii, qui nulli omnino, ne honorabili quidem ministerio obnoxii, de praediis suis viuunt, & tum sane ministeriales iis e diuerso ponuntur. Quod licet per se patens vt tamen exemplis etiam euincatur, prostant ea apud PFEFFINGERVM *ad Vitriarium* II, 760. STRVVIVM in historia iuris p. 704. LVDEWIGIVM in Reliquiis T. II. p. 347. & Tom. XI. p. 550. 599. vbi in diplomate de 1196. occurrunt testes: *nobiles, liberi ac ministeriales & homines Marchiae quam plurimi*. Idem constat ex exemplis, quae adferuntur a viro summo, iurisprudentiae patriae principe vindice ill. STRVBIO in den Nebenstunden T. IV. obs. 28. §. 6. p. 370. sq. & apud ill. SCHEIDIVM in den Nachrichten vom Adel p. 265. vbi testes occurrunt primum laici *liberi*, deinde *ministeriales* in diplomate de 1221. & p. 305. in diplomate de 1141. testes vocantur *Liberi homines* Comes Sigefridus, Comes Sizso, Comes Ernestus, Arnoldus de Lurenburg, iisque postponuntur *ministeriales* Embrico Comes Reni cet. vt iam alia taceam, quae larga manu adducere liceret, si otio abundarem. Posita ergo hac duplici forma non possum adsentiri ill. ESTORI qui in praefat. ad Grollmanni dissert. de operarum *debitarum mutatione* adsensum praebente Cl. METTINGH de statu militiae f. 4. §. 2. p. 303. not. d. adstruxit, nobiles & liberos idem significare, quod iam vidit IO. LEONH. HAVSCHILD V. C. in diatriba de praesumpt. pro libertate rusticorum p. 103. & 120. nempe quia hac ratione genus & species inter se commiscentur. Et incon-

congruum prorsus est argumentum Cl. METTINGII, qui p. 203. negat ministeriales eosdem posse esse ingenuos. Caussam dixit ill. STRVBE *de ministerialium dignatione* §. 10. *inter obseru. iur. & hist. germ.* p. 84. sq. Neque recte habet HEINECCIUS *Elem. iur. germ.* lib. I. §. 63. cum liberos esse eosdem ait, qui ingenui. Quod enim eam in rem adfert testimonium CONRADI VRSPERGENSIS ad a. 1218. nihil probat. Ita enim ille: MILITES quippe teutonicos in dignitatibus Italiae constituit. Nam quemdam LIBERVVM Bidelulphum Ducem Spoleti effecit. Ex iis enim, quae infra disputabimus, adparebit, non omnes omnino liberos pro ingenuis ex dispositione iuris haberi; & cum ingenui tantum militari honore decorarentur: ille quidem, quem memorat Conradus Vrspergensis, liber sine dubio fuit, & ingenuitatis honore vsus esse videtur, sed tamen inde non sequitur, omnes omnino liberos ingenuorum olim honore vsos fuisse; quod statim pluribus demonstrabimus. Adlegantur eandem in rem verba *legis Frisionum* tit. IX. §. 2. & 4. vbi nobiles & liberi sibi opponuntur, sed non ita tamen, vt inde adpareat, liberos omnes haberi ingenuos. Neque mouent verba *spec. sueu.* c. 47. vbi: Hie soll man merken dreyerley Leute: es heissent einß Semperfreyen, das sind die freyen Herren als Fürsten, und die andere Freyen zu Mann haben, das andre sind Mittelfreyen, die der hohen Freyen Mann sind; das dritte sind Bauren, die frey sind, die heißen freye Landsassen; die haben jeglicher ihr sonderbar Recht. Haec enim diuisio magis ad discernendas classes liberorum hominum inter se, quam ad adornandam hanc, quam proponimus, liberorum hominum & seruorum, diuisionem pertinere videtur. Interim negare nolim, saepe ingenuos & liberos eosdem dici, licet inde regula ali-

qua generalis effingi prorsus non possit. Ita *Capitular. lib. 3. §. 28.* dicitur: *Si quis per chartam ingenuitatis a domino suo legitime libertatem est consequutus, liber permaneat, vbi sane, qui fictam adeptus esset ingenuitatem liber permanere iubetur.* Eadem ratione in *Capit. Dagoberti de 630. apud BALVZIVM T. I. p. 131.* dicitur: *Si quis ingenuum hominem vendiderit, cum ille suam probauerit libertatem, reducat eum in locum suum, & restituat ei libertatem sicut prius habuit, & componat ei XL. solidos. excepto, quod emtori in duplum pretium, quod accepit, cogatur exsoluere Porro l. c. T. I. p. 36.* *Si quis clericum interfecerit, iuxta quod natiuitas eius fuit, ita componatur. Si seruus, sicut seruum. Si regius aut ecclesiasticus, sicut alium regium aut ecclesiasticum. Si litus, sicut litum. Si liber, sicut alium ingenuum cum CC. solidis componat.* Eodem redit sancitum *Capit. 3. Caroli M. de 813. ad Leg. Angliorum & Werinorum tit. 1. ap. Georgisch p. 446.* Vbi: *Si quis Adalingum occiderit, sexcentis solidis componat. Qui liberum occidet, ducentis solidis componat. Qui seruum occiderit, triginta solidis componat, quo cum plane conueniunt verba Capitular. lib. IV. c. 26. ap. Baluz. T. I. p. 781.* quae mox adlegabimus. Haec tamen omnia contrariam sententiam mihi non persuadent. Ne enim nobiles & liberos eosdem esse tueamur, in eo est, quod saepe liberorum nomine veniant & illi, quos nobiles olim Germani nominare solebant, quem in finem adlego litteras ap. ill. SCHEIDIVM l. c. p. 407. quibus Sifridus Archiepiscopus moguntinus decimam in Rodolueshusen monasterio in Plecte a. 1209. confert, vbi testes inuocantur *Laici liberi* *Heinricus de Hagenowa, Gerhardus & Fride-*

Fridericus fratres de Randinburc, Waltherus de Lobenhufen, Hermannus de Stechlingeburk, Helwicus de Bodenhufen, quos tamen ne nobilitatis esse superioris prerogatiua praeditos omnes agnoscam mouet, quod statim adiiciatur: *ministeriales* Theodericus Vicedominus de Rusteberg, Vlbertus de Ethichenstein, certo argumento, liberos dici semper in oppositione ad ministeriales & seruilis conditionis homines, neque inde posse pro superiori conditione argumentum peti, quod quis *liberi hominis* titulo condecoraretur. KRESSIVS de *variis iurisd. criminal. in Germania generibus* c. 2. obs. 4. §. 5. ill. STRVBE de *orig. ac progressu ord. equest. in Germ.* §. 3. in *obs. iur. & hist. germ.* p. 6. sq. Deinde vero ne liberi quidem omnes habendi sunt ingenui, quod iam adcuratori cura probandum videtur.

§. III.

INGENVVS QVINAM APVD GERMANOS
DICATVR.

Vt ergo sine vltiori mora ad probandam, quam proposui, sententiam progrediar, *ingenuum* dico esse eum, qui ad tertiam generationem maiores ex utroque latere liberos probare potest. Quod quia a communi opinione aliquantum recedit, age huius notationis rationes reddamus. Videamus ergo capitulare de a. 644. ap. BALVZIVM I, 154. vbi ita sancitum deprehendimus: *Libertus & liberta in nullis negotiis contra quemquam testimonium dicere permittantur, quia indignum nostra pensat clementia, vt libertorum testimonia ingenuis damna incutiant. Qui vero ex eisdem fuerint progeniti, ad testimonium a tertia generatione admittantur, Sane hoc loco ad ador-*
nandam

nandam sententiam meam adcommodatius esse nihil potest. Negatur scilicet libertinis ius testimonii aduersus ingenuorum natalium homines ferendi, hac addita ratione, quod indignum sit legislatoris saeculo, *libertorum* testimonia *ingenuis* damna incutere. Iam ergo cum ad testimonium ferendum tertia eorum progeniti generatione admittantur: quid sane clarius est, quam ingenuorum iure tum censer, qui antea erant *libertini*, si statum; *liberti*, si patronos eorum spectares. Idem consequitur ex *Capitular. lib. VI. §. 352. p. 960. & 983. vbi: homo denarialis non antea hereditare in suam agnationem poterit, quam usque ad tertiam generationem perueniat; homo chartularius similiter faciat*; qua nempe lege a tertia demum generatione ius hereditatem ad posteros transmittendi libertinis conceditur, quod quia ingenuorum esse ius infra demonstrabimus; non potest non hoc maximum ad euincendam ingenuitatis, quam dedimus, finitionem, argumentum perhibere. Idem adparet ex eo, quod ad hunc usque diem in Austria, qui ad feudorum possessionem adspirare cupiunt, ad tertiam usque generationem liberi & nobiles nati esse debeant, quod didici ex ill. *STRVBI* horis subseciuis T. III. p. 527. idque transumptum esse ex vera ingenuitatis natura videtur. Huc etiam pertinet, quod Imperator ex obseruantia satis antiqua in conferenda nobilitate inferiori plerumque *quatuor maiores* concedere soleat, quod itidem in memoriam pristinae Germanorum ingenuitatis fieri videtur. Quod autem maiores *ex utroque latere* liberos esse debere voluerim, neque hoc inuita Themide germanica adstruxi. Ita enim *spec. sueu. c. 49.* dispositum animaduertimus: Item welcher Mann von seinen vier Ah-

nen d. i. von seinen alten zweyen Müttern, und zwey Ältervåtern, und von Vater und Mutter unbescholden ist in seinem Rechte, den kann niemand geschelten an seiner Geburt, er habe denn sein Recht verwürkt; quod tantum non iisdem verbis haustum videtur ex I. P. S. lib. I. art. 51. vbi: Welch Mann von seinen vier Ahnen, das ist, von zweyen Ältervåtern und von zweyen Ältermüttern, und von Vater und Mutter, die unbescholden sein, unbescholden an seinem Rechte ist, den mag niemand beschelden an seiner Geburt, er habe denn sein Recht verloren und verwürkt. Huc redit sententia ERCHENBERTI in hist. Longob. c. 6. vbi:

*Liber & ingenuus sum natus, utroque parente
Semper ero liber, credo, tuente Deo.*

Haec certe explicatio ingenuitatis clarior est illa, quam vulgo dare solent. Ita IO. GE. CRAMER *de iuribus & praerogatiuis nobilitatis auitae* Cap. II. §. 7. not. i. p. 61. ingenuos esse ait eos, quibus ingenita est libertas, quod tamen & obscurum est & falsum, licet etiam probet hoc POLYC. LEYSERVS in *obseruatis diplomatico-historicis de frilingis* §. 2. 3. & HEINECCIUS lib. I, tit. I. §. 27. Obscurum est inde, quia intelligi non potest, quando ingenuitas incipiat. Si enim ingenita libertas sola hoc efficere potest: fane liberti filius post manumissionem procreatus erit ingenuus, quod tamen non esse, ex memoratarum legum sententia aperte liquet, vnde etiam de falsitate huius regulae statim consequitur. Recte autem monet litteratissimus vir, omnes omnino homines liberos vocari ingenuos sed sensu tamen improprio, qui a vera ingenuitatis notatione quam maxime abludit. Neque magis aridet opinio HEINECCII lib. I. §. 63. qui ingenuos esse

B

ait,

ait, qui in libertate sine maiore dignitate manerent. Licet enim verum hoc sit, non tamen inde cuiquam de vera ingenuitatis indole constabit, cum hac ratione liberti, plene manumissi, & eorum liberi ingenuorum numero habendi sint, quod tamen, vt diximus, vsquequaque falsum esse adparet.

§. IV.

AN INGENVI IIDEM, QVI HODIE BVRGENSES
VOCANTVR.

Non inconcinna est quaestio, an ingenui veterum Germanorum iidem sint, qui hodie ciuitatibus & vrbi-
bus adscripti burgenfes vocantur. Litem secundum ad-
firmantem sententiam dedit nuper V. C. CAROLVS
FERDINANDVS HOMMELIVS eleganti progr. *de par-
ticula von nostris temporibus nobilitatis caractere* c. 2.
p. 6. Obstare videbatur, quod vrbiū germanicarum in-
crementa Henrico Aucupi demum debeantur, & cum
iam ante eius aetatem ingenui in Germania fuerint, non
posse omnino burgensium loco eos haberi. Sed respon-
det vir acutissimus, Burgensium nouum esse nomen, na-
tiuitatem & statum plane antiquum. Quod licet non
omnino improbabile videatur, non potui tamen a me
impetrare, vt sententiae V. C. non satis forte peritus
harum rerum iudex penitus subscriberem. Protulit in
medium V. C. locum WIPPONIS in *vita Conradi Sali-
ci* ap. PISTORIUM p. 428. vbi ita: *Omnes episcopi Du-
ces & reliqui Principes, milites primi, milites gregarii,
quin ingenui omnes, si alicuius momenti sint, regibus
fidem faciunt.* Ex quo illud elicere studet, tenue esse
ingenuorum genus, eosque militasse quidem, sed milites
non

non fuisse. Enimuero ostendemus infra, omnes omnino homines ad militandum olim coactos; sed tamen cum suis quisque sumtibus militarent: illi, quibus non adeo lauta esset domi res, ne publicam notationem bellum subterfugientes subirent, pedites militabant & reliquorum ingenuorum, pauperum tamen, gregi immixti non gloriosam valde militiam agebant, & a splendido cinguli militaris honore tantum non penitus exclusi erant, cum non haberent, unde eum gradum tenerent. Statum tamen si quaereres, non magis erant ingenui, qui illustri *militis* honore condecorati essent, quam qui amplis auctororum bonorum latifundiis destituerentur. Neque profecto WIPPO l. c. negat, milites etiam primos esse ingenuos, quod videtur HOMMELIO V. C. sed hoc tantum, esse ingenuos, qui ne militiam quidem gregariam sequerentur, scilicet quia non erat ipsis tantum bonorum, quantum ad alendum militiae splendorem requirebatur. In eo quidem lubenter consentio V. C. fuisse ingenuos & olim admodum pauperes, & ita etiam in legibus saepiuscule nominari; sed tamen non omnes omnino ingenui, & ne plurimi quidem, hoc censu habendi sunt. Non tamen contemnendae prorsus videntur trium aut quatuor mansorum possessiones, quod p. 7. putat Cl. Hommelius. Cum enim in *Capitular. Caroli M. de 807. c. 2. l. 458.* dicatur; militare debere: *in primis quicumque beneficia habere videntur omnes in hostem veniant. Quicumque liber mansos quinque de proprietate habere videtur, similiter in hostem veniat, qui quatuor -- qui tres -- similiter faciat*: certe inde adparet, non adeo exiguas esse mansorum quatuor aut quinque opes, ut non inde possent militiae sumtus bene sustineri. Siue autem cum ill. SCHEIDIO l. c. p. 10. not. l. per mansum intelligamus

mus Hubam agrorum, seu XXX. iugerum siue quod ait V. C. FALKIVS in *tradit. Corbeiens.* p. 6. possessionem LX. iugerum, quem recte tamen notat ill. SCHEIDIVS l. c. siue denique, vt communis interpretatio fert, villam aliquam cum qualibuscumque latifundiis intelligamus: non erit tamen, cur, vt tum erant res, ad imae paupertatis homines horum mansorum possessores referamus. cf. infra §. 38. Deinde vero, quod alterum est viri egregie docti argumentum, concedo etiam hoc, ingenuos multos, exstructis postea vrbibus, ciuium, burgensium, seu quod ait Cl. Homelius, Burgalingorum nomine vsos, id quod infra compluribus exemplis comprobabo: sed non ita tamen verum esse videtur, vt omnes omnino ingenui in vrbes concesserint, neque fuerint, nisi burgeneses, qui ingenuorum honore censerentur. Sed e diuerticulo in viam redeamus.

§. V.

AN INGENVI SINT, QVI HODIE NOBILITATEM INFERIOREM CONSTITVUNT.

Communis est & omnium fere, qui iura patria tradiderunt, voce comprobata sententia, ingenuos, quos pristini Germaniae ciues dixerunt, eosdem esse cum nobilibus s. illis qui milites, militares dicti, conditionem etiam militarem ad posteros suos propagauerunt. Illud quidem ante omnia monendum esse puto, nobiles nostros genus & proauos recte ab ingenuis pristinae Germaniae deducere, quod recte monent CHR. THOMASIVS *de iure statuum dandae ciuitatis* §. 17. *sqq. de hominibus propriis* §. 59. *sq. §. 72.* & *de Vsu practico distinctionis in ingenuos & libertinos* c. 2. §. 25. *sq.* GVNDLIN-

CIVS in *Henrico Aucupe* §. 21. & in *dissert. an nobilitet venter* c. 2. CHR. GOTTL. RICCIUS V. A. vom *Landsäßigen Adel* P. II. c. VI. §. 2. p. 323. & perperam a quibusdam nouiori aetate negatum est. Non tamen inde constare crediderim, non esse neque fuisse in Germania ingenuos, nisi, qui e genere militari descendentes nobilitatis praerogatiua hodie resplendeant. Princeps quasi vindex huius sententiae exstitit V. C. IO. GEORG. CRAMERVS in politissimo libro *de iuribus & praerogatiuis nobilitatis auitae* c. II §. 7. not. h. qui cum totus in eo est, vt nobilitatem Germanicam debitis ceteroquin laudibus exornet, ingenuos qui olim in Germania fuerunt, eosdem esse atque nobiles hodie contendit. Sed recte a viro doctissimo dissentiant ill. STRVBE *de orig. ac progressu ordinis equestris in Germ.* §. 1. in *observatt. iur. & histor. germ.* p. 3. & in *den Nebenstunden* T. III. obs. 14. §. 1. p. 125. & obs. XX. §. 1. p. 490. Exc. RICCIUS l.c. p. 323. Vt autem arcem quasi huius opinionis expugnemus, monendum est, olim omnes omnino ingenuos homines, praediorum possessores ad militiam esse coactos, vsque adeo, vt conditio militaris ad praediorum possessionem paene adstringeretur. Quod ne gratis adfirmare videamur, proferamus in medium *Capitulare Caroli M. de 807. c. 2. ap. BALVZIVM* T. I. p. 458. vbi ita sancitum deprehendimus: *Quicumque liber mansos quinque de proprietate habere videtur, similiter in hostem veniat; & qui quatuor mansos habet, similiter faciat. Qui tres habere videtur, similiter agat. Vbicumque autem inuenti fuerint duo, quorum unusquisque duos mansos habere videtur, unus alium praeparare faciat, & qui melius ex ipsis potuerit, in hostem veniat. Et ubi inuenti fuerint duo, quorum vnus habeat duos mansos, & alter habeat*

vnum mansum, similiter se sociare faciant, & vnus alterum praeparet, & qui melius potuerit, in hostem veniat. Vbicumque autem tres fuerint innenti, quorum vnusquisque mansum vnum habeat, duo tertium praeparare faciant: ex quibus qui melius potest, in hostem veniat. Illi vero qui dimidios mansos habent, quinque sextum praeparare faciant. Et qui sic pauper inuentus fuerit, qui nec mancipia, nec propriam possessionem terrarum habeat, tamen in pretio valente quinque solidos sextum praeparent; & ubi duo, tertium de illis, qui paruulas possessiones de terra habere videntur. Et unicuique ex ipsis, qui in hostem pergunt, fiant coniectati solidi quinque a superscriptis pauperioribus, qui nullam possessionem habere videntur in terra. Et pro hac consideratione nullus suum seniore dimittat. Eadem ratione Capitularium II, 27. dicitur: Quicumque liber homo admonitus a Comite suo vel ministris eius ad patriam defendendam ire neglexerit, & exercitus superuenerit, ad istius regni deuastationem, capitali poenae subiaceat. Pluribus hoc probat V. C. IO. PAVLL. HANF de vario militiae statu apud veteres Germanos §. 8. 14. easque leges egregie, more suo, illustrat ill. GE. LVD. BOEHMERVS de iuribus ex statu militari Germanorum pendentibus c. I. §. 4. p. 7. sqq. Ex quibus certe hoc adparet, quemlibet liberum hominem, praediorum possessorem, sumtibusque adeo belli sufficiendis haud imparem militare debuisse, poenamque capitalem seu Herislizium subiisse eos, qui militiam vecordes subterfugerent. Enimuero cum postea, qui reliqui erant ingenui, neque oneri huic pares, sensim a pristina conditione militari deficerent, in urbem concedentes, aut ruri agri colendi causa remanentes: hi quidem qui praediorum possessione ad propagandam militiae praerogatiuam habiles erant, separa-
tum

tum quemdam personarum ordinem constituere sensim coeperunt, sed non ita tamen, vt reliquis, qui iam non essent militares, inde status ingenuorum quaestio moueretur, modo non seruilis conditionis personis connubio miscerentur. Inde ergo confit, nobiles quidem Germanos auitorum natalium splendore illustres ab ingenuis militibus descendere; sed tamen non omnino nobilium ordine constare ingenuos, quod probatum etiam ill. SCHEIDIO l. c. §. 2. not. d. p. 3. Ceterum hoc obseruare non iniucundum est, ingenui titulum maioribus nostris adeo in deliciis fuisse, vt maioris etiam nobilitatis hominibus tribueretur, nempe quia & hi maiores ex utroque latere liberos habebant, licet ipsi deinde virtute sua & regum indulgentia ad maiorem nobilium siue illustrium axioma enisi priori nomine rato vterentur. Ita apud LVDEWIGIVM Reliqu. T. IX. p. 538. in diplomate de 1196. quo Otto II. marchio brandenburgensis magdeburgensi archiepiscopo fundos quosdam donat, facere se hoc ait cum *ingenuo comite Alberto fratre suo*. Eadem ratione Rudolphus I. in diplomate, quod Adelheidi a Munzenberg dedit, ait: *Te puerosque tuos nobiles & ingenuos de utroque parente reddimus & donamus*. Idem in diplomate, quod Elisabethae Maltitiae concedit, ait: *in futurum ab omni seruilis seu ministerialis conditionis respectu de plenitudine regiae potestatis eximimus & ipsos ingenuitatis ac liberi partus honore & titulo perpetuo insignimus, volentes eos sic semper in antea in ingenuorum & nobilium sorte & numero recenseri, ac si de ventre libero nati essent, ita quod ad successionem bonorum feodaliū & aliorum quorumlibet pari forma sicut ingenui & nobiles admittantur*. Exhibet hoc diploma

ma LVDEWIGIVS Reliquiar. T. X. p. 656. Scite vtrumque diploma illustrat V. C. IO. FRID. IOACHIM in der Sammlung vermischter Anmerkungen p. 134. sq. licet in eo non consentiam viro docto, quod ea, ceu prima nobilitatis codicillaris initia adlegat, de quo tamen forte alibi differendi erit occasio.

§. VI.

AN BVRGENSES INGENVI.

Praemissis his eo deducenda est oratio, vt intelligatur, quinam Germaniae ciues ingenuorum iure vti sint, vt cognitis hisce facilius deinde ad ipsa cognoscenda ingenuitatis iura aditus pateat. Et primo quidem loco discutienda est quaestio, an burgenses statu olim ingenuorum censiti fuerint, sed quia non commode hoc perspicui poterit, quam si cognita etiam sint ingenuorum iura, de vtroque hac & sectione secunda pluribus commentabimur. Vt autem statim de sententia mea pateat, poscant sane proscriptionis tabulam, qui volent, & in propria causa iudices sedent, nihil plane extimesco, & omnes omnino ciues s. burgenses ingenuos praesumi debere contendo, quae res quia multorum est clarorum virorum sententiis damnata, qui omnes omnino burgenses libertinae esse conditionis autumant, sententiae nostrae rationes in publicum exhibeamus.

§. VII.

AN BVRGENSES LIBERTINAE
CONDITIONIS.

Vt ergo eo redeamus, vnde ciuitatum nostrarum s. vrbium origo arcessenda est & conditio: illud constat,

Taciti

Taciti aetate, & vt quaeque illi est propior, aut nullas fuisse in Germania, aut certe perpaucae numero vrbes. Ita enim refert CAESAR VI, 22. Germanos quotannis sedes mutasse, ne-adcuratius ad frigora atque aestus vitandos aedificarent; quocum conueniunt, quae refert TACITVS Hist. IV, 64. & *Germ. c. 16.* eaque de re fusius exposuimus *diff. inaug. de seru. alt. toll. rom. eiusque ad Germ. habitu c. 3. §. 49. p. 116. sqq.* Necesse ergo est, vt omnes omnino Germaniae ciues, quos in liberos & seruos descripsimus, (§. 2.) in agris versati fuerint. Enimuero cum postea aut Romanorum consuetudo, aut accedentium ad Germanos episcoporum mollities, quibus rurales deliciae fordebant, aut denique ingruens belli metus Germanis urbium exstructionem persuaderent: illi certe, quos aut belli metus haberet, aut luxuriantis consuetudinis urbanae amor teneret, in vrbes concesserunt. Cum ergo plures essent in agris, qui non haberent tantum praediorum, quantum & ad vitam pro dignitate transigendam requireretur, aut certe conditio militatis propriis nempe sumtibus consistens (§. 3.) desiderare videretur: necessarium est, statuamus, multos etiam ingenuorum natalium splendore illustres in vrbes concessisse. Ne autem vllam orationis nostrae partem, quantum id quidem fieri potest, historiarum fide non muniamus, inspiciamus insigne testimonium *ex Capitulari Caroli M. iam §. 4. suppeditatum*, vbi occurrunt liberi manfos quinque, quatuor, tres, duo, vnum, dimidium, de proprietate habentes; quin sic pauperes olim inuentos esse legislator monet, qui nec mancipia, nec propriam possessionem terrarum haberent, tamen in pretio valente quinque solidos. Idem clarius adparet *ex Capitular. lib. V. c. 30. ap. BALVZ. II. 885.* vbi mentio iniicitur *liberorum*

berorum hominum, qui proprium non habent & l. c. T. I. p. 458. liberi pauperes, qui nec propriam possessionem terrarum habent. Iam ergo, vt plura non addamus in re nota, quid his liberis ceteroquin & ingenuis hominibus agendum erat? Scilicet, cum, si qua vnumquam in regione, certe in Germania census daret honores: qui diuitiis prorsus erant destituti, cum faciliorem futuram esse sentirent in vrbibus rerum faciendarum viam, neque etiam vlla possent ratione cogi ad retinendam pristinam vitae conditionem; ratio sane naturalis suadet, vt eos oblatam hanc commodam occasionem, ad maiora enitendi, adripuisse statuamus. Recte ergo rationes subduxisse videntur doctissimi viri IOACHIMVS POTTGIESSE-
 RVS *de conditione seruorum lib. I. c. 1. §. 92. p. 95. & praesertim IACOBVS CAROLVS SPENERVS in iure publico lib. II. c. 7. §. 6. not. n. p. 33. cum luxus & commoditatis gratia multos ingenuos in vrbes concessisse contendunt, cui sententiae consentit etiam CONRINGIVS de vrbibus germanicis §. 81. T. I. opp. p. 499. & qui omnium loco esse potest ill. G. L. BOEMERVS diss. cit. §. 9. p. 29.* Enimuero fuerunt, qui omnem omnino ciuium s. Burgenium familiam ad seruilis aut libertinae saltem conditionis homines detrudere studuerunt; quem in finem, ne plaustra Doctorum adferre videamur, nomino tantum, honoris causa, egregios duumuiros POTT-
 GIESSE RV M l. c. lib. I. c. 1. §. 93. p. 96. & IO. GE. CRA-
 MER VM l. c. c. 2. §. 8. not. b. p. 76. & not. e. p. 78. Et hic quidem ante Henricum Aucupem solos fere libertos vrbes habitasse ait. Sed vt taceam, ante Henricum Au-
 cupem, quod modo vidimus, vrbes non nisi in Germa-
 nia magna fere vllas fuisse: cum sine vlla omnino argu-
 mentorum fide sententiam suam adfirmauerit V. C. mi-

hi quidem eodem spiritu eandem negare licebit. Ne tamen & nos gratis, quae dicimus, dixisse videamur, ulterius ea probando euincemus. Constat ergo, ab antiquissimis inde temporibus non esse in vrbes receptos, nisi liberos homines. & eosdem quidem ingenuorum natalium splendore coruscantes. Egregie probat hoc LEHMANNVS *Cbron. Spir.* IV, 22. p. m. 353. lq. Adducit eum in finem legem Henrici R. de 1232. qua cauetur, ne quis seruus aut homo proprius ciuitatis iuribus honoraretur. Eandem legem imperiali auctoritate muniuit Sigismundus in bulla de 1431. c. 5. qua sancitum, vt si quis homo proprius furtiua fraude ad ciuitatis honorem & praerogatiuam adspiraret, statim ipse dignitate, ad quam eniti seruum nefas habebatur, penitus excideret. Hinc Imperatores Fridericus I. & Henricus V. & qui horum priuilegia confirmauerunt, semper solliciti a se distinguunt *ciues & ciuitatem inhabitantes*, claro argumento, non omnes, qui vrbes habitarent, eo ipso etiam esse ciues, sed habitatorum tantum iure frui, qui ingenuae natiuitatis dignitatem non possiderent, quod ex exemplis a Lehmanno l. c. adductis aperte consequitur. Notatu dignum est, quod p. 354. occurrit priuilegium Caroli IV. de 1357. ciuibus Constantiensibus concessum, vbi dicitur: *Ciues & inhabitatores dictae ciuitatis, qui ad annos discretionis peruenerunt, episcopos pro tempore existentes - tamquam eorum veros dominos in temporalibus & spiritualibus absque omni contradictione tenentur reuerenter recipere, & eis fidelitatis & subiectionis iuramentum praestare.* Quod quum ab antiquissimis inde temporibus in Germania obtinuerit, postea constanti est ciuitatum germanicarum obseruantia roboratum. Hinc in

statutis hanoueranis de 1344. apud ill. GRYPENIUM in obseruatt. p. 1024. cautum: (serui & letones) non recipiuntur in burghenses. Eadem ratione Carolus IV. in charta de 1360. ap. GLAFEY in anecdot. p. 514. priuilegium concedit de nundinis singulis hebdomadibus in oppido S. Andreae instituendis. Ibi: Wir tun auch im (dem Edeln Gotfried von Hemenenborg) und seinen Erben und Nachkommen sunderliche Gnad, da si in demselben Markt zu Sant Andres Burger mugent haben und nemen, die do wonhaft und seßhaft sint, und die von eygenschaft des Leibs keines Herrn sint Idem Carolus IV. in charta Nordlingensibus a. 1361. dato ap. GLAFEY p. 541. ait: Es sulen auch alle Herren, wie die genannt sein, geistlich und weltlich, niemand verbürgen, noch zwingen, bey in zu bleiben, nur allein ir eigen Leut, die irs Leibes eigen Leut sein, nicht solche, die sich mit Willen eigen machen, oder der eygenschaft man mit zweyn oder mit dreyn ir nechsten nagelman beweisen mag, sust alle ander eigen Leut, wie die genant sein, oder was sie sein, mugen dieselben Burger zu Nordlingen wol empfaen an aller Leut Widersprechen. Eodem redit paroemia iuris germanici: keine Henne fleugt über die Mauern, quam pulcre illustrat, more suo, magnus vir HERTIVS paroem. II, 11. p. 401. Scilicet quia interdum, vt mox videbimus, homines seruilis conditionis in oppidis habitantes oppidorum priuilegio se tuerentur, oneraque seruilia soluere amplius renuerent: natum inde prouerbum, gallinas quas seruilis conditionis homines pendere solent & Leibhennen vocantur, moenia non transuolare. Hinc sane, bene monente Hertio, in multis Germaniae ciuitatibus est consuetudo, in eas non ante quem recipi, quam fidem fecerit litteris, vulgo Mannrecht, liberum se aut a nexu, quo proprii homines tenentur,

nentur, liberatum. Quippe cum olim Principes & Comites occasione huiusmodi hominum in liberis ciuitatibus multa sibi iura niterentur asserere, natum a. 1356. ea de caussa bellum inter comites Hoienses & Bremensem ciuitatem. Vnde in ciuitate ille fluxit consuetudo, albo eorum inscribi neminem, nisi, se non esse hominem proprium, daß er nicht Leibeigen oder Wachsßinsig sey, fideiussorem dederit. vid. stat. brem. 4. apud *Perill. p. v. FENDORFIVM Obseruatt. T. I. app. p. 36.* & *LEHMANNVM II, 20. p. 101.* His, credo, argumentis fides constabit sententiae meae, burgeneses nostros non esse de faece hominum fordidorum natalium ortos, quorum ceteroquin causam iam aliqua ex parte egerunt I. H. BOEHMER in exercitt. I, 808. KNIPSCHILD *de ciuitatibus imp. II, 8. §. 150.* DATT *de pace publica IV, 3. p. 42.* THOMASIVS *de homin. propr. §. 90.* & ill. GEBAVERVS, ὁ πᾶν in *progr. de nobilit. veter. Germ. p. 23.*

§. VIII.

DE FICTA SERVORVM IN GERMANIA
MULTITVDINE.

Sed vt dictis a Viris summis aliquid addamus, & sententiam nostram in medium proferamus; mihi quidem suaues esse fabulae videntur, quae de horribili seruorum germanicorum multitudine vulgo perhibentur, quaeque originem praebuisse videntur opinioni, quod burgeneses nostri & rustici tantum non omnes, de quibus infra videbimus, seruilium hominum classi inferantur, & modo non glebae adscribantur. Certe POTTGIESSERVS, quem quia sollertissime hanc causam egit, solum nomino, in diuino ceteroquin opere totus in eo est, vt Germaniam

maniam infinitis hominum feruiliū millibus scatuiffe equincat. Quem dum oppugno, multisque praeiudicatam hanc opinionem, delicias suas, eripere studeo, nefandae haereseos reus in publicum perhibebor. Sed enim amore veritatis suffultus voces proscriptionis tabulas poscentium prorsus non expauesco, illud potius ingenue peroptans, vt scopuli, ad quos, communem sequens opinionem, saepe offendi, a peritis harum rerum iudici- bus de medio tollantur. Sunto ergo haec portentosae haereseos meae momenta. *Numquam ille fuit seruorum in Germania numerus, vt vel centesima pars aut rusticorum aut burgensium nostrorum inde enasci potuerit.* Cuius quidem rei has rationes habeo. Primo quidem satis constat, *serui* nomen latissime patens omnes illos complexum esse, qui quacumque ratione intuitu personae aut praediorum alteri essent obligati. Certe cum libertatis & seruitutis nomen sit relatiuum, non potest commode eius vera significatio perspicui, nisi cognito prius eo, in cuius oppositione seruus aliquis esse aut liber perhibetur. (§. 2.) Ita seruile nomen mancipium opponitur iis, qui a *ministerialitatis* nexu sunt liberi in charta de 1173. apud ill. SCHEIDIVM l. c. p. 108. Ibi: *Nouerint ergo quod vir quidam liber, Hamero nomine, de villa, quae Meretorph dicitur, cum uxore libera, nomine Frideburch, & tribus filiis Rothero, Remhardo, Bruningo se tradidit ecclesiae, quae monasterium S. Marie dicitur, iuxta castrum Smalenberg, iure ministerialium Paderbornensium - - Nulli filiorum eius vel posterorum liceat accipere uxorem, nisi fuerit mancipium ipsius ecclesie, vel sit libera, vt possit fieri ecclesie* vide-

videatur IDEM l. c. p. 161. not. t. Tum vocantur *serui* & famuli homines militares, qui nondum militiae tirocinium posuerant, & militari cingulo essent honorati, qui iidem *Snechte* dicuntur. Ita apud ill. SCHEIDIVM l. c. p. 62. occurrit Dethardus de Rostorp, Bernhardi eiusdem filius adhuc famulus p. 63. Bernhardus adhuc famulus, & in *Orig. guelf. T. IV. p. 538.* videre est Mareschallum Comitis de Beichlingen *Henricum de Thalheim adhuc servum* & apud SCHEIDIVM p. 65. testes nominantur Henricus de Claua *miles*, Theodericus de Claua, Iohannes de Hungershufen *serui*. Neque ergo, cum servus quis aut mancipium vocatur in chartis medii aevi, statim ad crucem deducendus est, cum fieri possit, ut ingenuos natales probare queat. Eadem ratione *familiae* vox adeo late patet, ut omnes omnino comprehendat, qui vel minimo ministerii nexu nobis obstricti sunt. Ita apud *Perill. DE GVDENVVS II. 55.* Sigfridus Comes a Witichenstein archiepiscopo moguntino se tradit hisce verbis: *Egoque & fratres mei Widekindus & Wernherus de familia computabuntur & erimus archiepiscopi moguntini* & apud SCHEIDIVM l. c. p. 27. ex GRUBERI scriptore anonymo chronici liuonici locus adducitur, qui ita: *ex Teutonicis, qui in proelio ceciderunt, erat unus Comes de familia episcopi & unus miles Ducis.* Ibidem deprehenduntur *Hermannus de Stochusen, Theodericus de Bodenbusen & famulus dictus Brolere de nostra familia* (Godschalci nobilis in Plesse) existentes, ut plura exempla taceam, quae larga manu exstant l. c. p. 26. & p. 169. ibi ex MEICHELBECK hist. frising. T. I. p. 322. adducuntur testes laici, de nobilibus *Comes Pertboldus de Tyrol, - - de familia ecclesiae Isenrich*

rich Camerarius & filius eius Heinricus. Et ne quis *familiae* nomen despiciatui habitum esse adseueret, facit illustre exemplum Eberhardi Comitis de Wirtenberch, qui in charta de 1292. ap. SCHEIDIVM p. 169. dicit, patrem suum & progenitores magnifico principi Domino suo Ludwico illustri Comiti palatino Reni, Duci Bavarie, & progenitoribus suis *ab olim seruicio & familiaritate adhesisse*, & ipse quoque de se ait: *Et vt nos in seruitio suo, & ipsorum puerorum suorum exercere utilius valeamus, promisit nobis trecentas triginta marcas argenti.* Statim ergo adparet, *familiae* vocem adeo late patere, vt nobiles etiam & militares personas comprehendat. Idem iudicium fero de chartis, quas produxit IOANNES ADAMVS KOPPIVS in der Nachricht von denen armen Mannen genannt die Peterling in Hessen, der Wetterand und auf dem Bogelsberg §. 6. apud KVCHENBECKERVM T. IX. *analector. hassiac.* p. 85. sqq. Ita l. c. in transactione inter archiepiscopum Coloniensem Annorum II. & Reginam Richezzam de 1057. dicitur: *Notum esse volumus cunctis tam futuris quam presentibus Domini Dei & S. Petri fidelibus, qualiter Starckbare quidam vir ingenuus & Comes -- Salvelde Castellum cum omnibus & vniuersis ad hoc pertinentibus terris & sylvis, forestis atque piscationibus, pratis, pascuis & familiis S. Petro Coloniae ad usum archiepiscopi - tradidit iure perpetuo possidendum.* Quae quum ita sint, non potest non erroris conuinci eorum argumentatio, qui cum mancipii, serui, *familiae* nomen occurrit, statim adscriptitiae & imae seruitutis homines innui contendunt. Enimuero quantus seruorum numerus hac ratione decedat, facile est illud ad perspiciendum.

§. IX.

CONTINVATIO ARGVMENTI. TACITI LOCVS
IN GERM. C. 24. ET 25. EXPENDITVR.

Enimuero sicut tertii significatus seruos, nempe ad morem Romanorum ita vocatos, in Germania olim nullos fuisse adseuerare nollem: ita tamen non possum in eorum transire sententiam, qui infinita horum millia Germaniam habitasse adstruunt. Videamus primum testimonium TACITI *Germ. c. 24. & 25.* ad quod vulgo prouocant, qui contrariam nobis sententiam adornare student. Et Tacitus quidem duplicis seruos generis in Germania fuisse ait 1) eos qui alea victi spontaneam seruitutem extremo ac nouissimo iactu de libertate & de corpore contendentes adirent; 2) ceteros seruos, quibus tamen non in romanum morem, descriptis per familiam ministeriis, vterentur. Ad primum ergo seruorum, quos alea seruituti addixerat classem, quod attinet, hos quidem, teste ipso Tacito c. 25. *per commercia tradiderunt victores, vt se quoque pudore victoriae exsoluerent*, nempe quia indignum esse putarent, hominem liberum tristi seruitii iugo in patrio solo, quod liberum procreatum educauerat, versari. His ergo seruis aut numquam frequentata est Germania, aut certe rarissime. Pulcre, more suo, hunc Taciti locum illustravit ill. GEBAVERVS. vir magnus, eleganti progr. *de alea & fide Gotting. 1741.* Restat ergo altera seruorum species, & quasi familia, de quibus ita Tacitus: *Ceteris seruis non in nostrum morem, descriptis per familiam ministeriis, vtuntur. Suam quisque sedem, suos penates regit. Frumenti modum dominus aut pecoris, aut vestis, vt colono, iniungit, & seruus haecenus paret. Cetera domus officia vxor ac liberi exsequuntur. Verherare seruum ac vinculis &*

D

operae

opere coercere rarum. Occidere solent non disciplina
 & seueritate, sed impetu & ira, vt inimicum, nisi quod
 impune. Libertini non multum supra seruos sunt, ra-
 ro aliquod momentum in domo, numquam in ciuitate, ex-
 ceptis dumtaxat iis gentibus, quae regnantur. Ibi
 enim & super ingenuos & super nobiles adscendunt:
 apud ceteros impares libertini libertatis argumentum
 sunt. Excellens sane locus auro & cedro dignus. At
 enim, quod in toto Taciti aureolo libello obseruandum
 est, illud ad hunc etiam locum pertinet; eum scilicet
 semper mores Germanorum cum Romanis contendere,
 & obseruare, si quam dissimilitudinem inter vtrosque
 deprehendat, quod post alios, THOMASIVM praefer-
 tim, *de iure statuum dandae ciuitatis*. §. 17. p. 16. egre-
 gie monuit GEBAVERVS, vir summus, in absolutissimo
 programme, quo ad honores *ill. AYRERI* a. 1736.
 inuitauit p. 5. sq. Animaduenterat Tacitus, seruos, qua-
 les Romae erant, in Germania non esse. Et cum nec
 arare terram aut exspectare annum tam facile sibi per-
 suaderi paterentur Germani, teste eodem Tacito c. 14.
 quam vocare hostes & vulnera mereri: pigrum & iners
 videbatur, sudore acquirere, quod posset sanguine pa-
 rari. hinc ergo delegata domus & penatium & agrorum
 cura feminis senibusque & infirmissimo cuique ex fami-
 lia. Enimuero cum hi non sufficerent, agris rite colen-
 dis, sumendi in auxilium erant homines, qui vice do-
 minorum agros eorum colerent, & acceptis a domino
 casis frumenti modum, pecoris aut vestis imperatum
 praestarent. Et hos sane homines, cum aliud nomen
 non occurreret, seruos nominat Tacitus, idem tamen
 ostendit, hoc ipsis elogium, si Romana respicias, non
 competere; hinc ergo addit, *vt colono*, quae aperte il-
 lud,

Iud, quod volo, innuunt; nempe incongrue seruorum nomen ad eos adplicari. Hi vero agrorum cultores aut bello capti (nam hoc vulgo perhibet Pottgiefferus & qui eum sequuntur) aut spontanea additione conditionem sensim & personam aliquam seruilem induerunt. Cum enim raro ipsis contingeret, vt ad maiores enisi opes suos ipsi penates, relictis alienis agris, colerent: factum est successu temporis, vt hereditario quasi iure ad dominos spectare viderentur, nempe quia vix meliori ratione sibi reique suae familiari prospicere se posse sentirent. Et aequum sane videbatur, vt qui se suosque ex alterius agris alerent, domino agri vicissim aliquid praestarent. Et certe, si vel maxime ex hac colonaria conditione, cui pacto se adstrinxerant, dimissi essent. quos Tacitus, licet perperam, *libertinos* vocat, non multum tamen *supra seruos* erant, & raro aliquod momentum in domo, numquam in ciuitate, exceptis dumtaxat iis gentibus, quae regnantur; ibi enim & super ingenuos & super nobiles *adscendunt*: apud ceteros impares libertini libertatis argumentum sunt. Recte quoad haec Tacitus. Dixerat ille, Germanos semper in bello belli causam quaesuisse, vsque adeo vt omnis eorum respublica militaris haberetur. Hinc ille c. 13. *Nihil autem neque publicae neque priuatae rei nisi armati agunt. Sed arma sumere non ante cuiquam moris, quam ciuitas suffectorum probauerit. Tum in ipso concilio vel principum aliquis, vel pater, vel propinquus scuto frameaque iuuenem ornant. haec apud illos toga, hic primus iuuentae bonos: ante hoc domus pars videntur, mox reipublicae.* Iam cum pauperes homines non haberent, vnde belli sumtus efficerent, fieri certe non potuit, vt aliquod momentum essent miseri homines in ea republica, quae omnis bellum spiraret.

Feudorum enim & beneficiorum vsus illa aetate nondum inualuerat, quo potuissent ad insignem aliquem in republica locum eniti, praesertim in populis, quorum res non ad vnum rediisset. Enimuero inter gentes illas, quae regnabantur, res aliter habebat. Harum enim principes, si fortem aliquem virum inter hos deprehendissent, illico eum in oculis ferre solebant, & dantes illi tantum praediorum, quantum in populo militari ad vitam militarem requireretur, *super ingenuos etiam & super nobiles adscendere iusserunt.* Inde ergo adparet, horum hominum conditionem non fuisse per se adeo contemptibilem, sed opum tantum ratione, quae ipsos eum conscendere honoris gradum prohibebat, qui in bellicoso populo omne punctum ferebat.

§. X.

VLTERIOR HVIVS ARGVMENTI

DECLARATIO.

Vidimus ergo, eos, quos Tacitus commemorat, feruos, minus recte hoc nomine insignitos. Enimuero quid post Taciti aetatem in Germania obtinuerit, videamus. Laudatissimus quidem POTTGIESSERVS l. c. integro lib. II. cap. 2. p. 33-120. totus in eo est, vt ostendat, bellis per Germaniam tam inter se, quam cum Romanis gestis, infinitum in modum feruos creuisse. Attente perlegi eruditissimi viri commentationem, sed aegerrime licet & diu multumque reluctatus ab eius sententia mihi discedendum esse video. Nam quod bella Germanorum omnium contra omnes Germanos persequitur, in eo quidem doctrinam & studium viri meritisissimi miror, argumentorum tamen, quae probanda susce-

suscepit, robur desidero. Probauit ille quidem, captos esse quosdam Romanos, vastatam Saxoniam, & multa hominum millia in Franciam occidentalem esse transportata, ostendit etiam, tributa saepe gentibus deuictis a victoribus esse imposita. Sed seruitutem inde & ortam esse in Germania & insigniter inualuisse, illud est quod probare debebat, quod tamen coniecturis tantum adsequitur, quibus tamen rem non confici facile est ad animaduertendum, praesertim cum de captorum conditione, quorum insuper numerus ad totam Germaniam nullum habet momentum, nihil quod veri tantum similitudinem excedat, adferre possit. Licebit ergo mihi, coniecturis POTTGIESSERI alias, & eas quidem vero forte similiores opponere. Scilicet cum pleraque bella, quae Pottgiefferus enarrat, intestina fuerint, non est ad credendum, gentes deuictas, quibus libertatis amor maximus semper sedit, ad seruitutem, qualem recentiores Icti animo conceperunt, se passas esse detrudi. Potius more omnium gentium, illi, qui deuincebantur, quamdiu victoris opes non ipsae essent accisae, censum & tributa de bonis suis victoris arbitrio praestabant, quae tamen obligatio eo usque tantum perdurabat, donec redeunte victis in praecordia virtute triste victoris iugum excutientes ad pristinam conditionem & libertatem emergerent. Haec sane, sicut in ipsa historia imperii nostri optime fundata sunt: ita non possunt non fortissimum aliquod argumentum perhibere contra eos, qui ex his bellis originem conditionis seruilis & hominum priorum arcessendam esse cum Pottgieffero contendunt. Ita VADIANVS in epist. apud GOLDASTVM T. II. *antiquit. alem.* p. 84. qua de proelio ad Tolpiacum deuictisque a Chlodouaeo Alemannis loquitur, ait: *Plena fuit*

*seruis & seruitutibus Alemannia nostra, cuius magna pars hodie Heluetia est, nec est, quod sciam, montanus pagus aliquis Helueticus, qui rebus Francorum florentibus durissimam illam seruitutem (nempe quia spoliati armis a militiae honore & aliis officiis excludebantur deuioti, & nullo numero habebantur. res Germanorum libertati intolerabilis. LEHMANNVS II, 20. p. 96.) non seruiuerit. Exstant enim tabulae veteres, quae hanc rem clarissime testantur. Enimuero validissima tela, quibus hypothese in doctissimi ceteroquin viri oppugnandum esse puto, plura adhuc suppetunt. Nempe si verum est, quod acutissimus vir adseuerat, bello captos in seruitutem apud Germanos esse detrufos: ecurr iis demum in locis, ubi Slaucarum gentium victores habitant, seruitutis reliquiae supersunt, neque aliis in locis, ad quae Slauium deuictorum gloria non pertinuit, homines proprii eiusmodi supersunt. Scilicet haec mihi sedet animo sententia, homines proprios qui hodie sunt in Germania, maximam partem a Slauiis esse, neque multos sane hac conditione vti, quorum non eo sit arcessenda conditio. Scilicet Slaui, gens bellicosa, & reliquo Germanorum nomini infesta, cum bello omnem Germaniam tentauissent, relictisque vbique insignis crudelitatis & furoris monumentis, eo tandem populum germanicum furoris deduxerunt, vt de excidendo omni Slauium populo consilium caperent, cui rei adeo postea institerunt, vt expulsi sedibus Slaui & ad seruilem causam deducti triste Germanis reliquis libertatis argumentum perhiberent. Hi ergo durius postea habiti reliquis, quos a Taciti inde aetate in seruili aliqua causa fuisse ostendimus (§. 10.) Videndus hac de re ipse laudatissimus POTTGIESSE-
RVS l. c. praesertim §. 98 - 118. p. 102 - 120. hinc KRAN-*

zivs in Wandalia I, 6: bodie ad summam indignitatem apud nos traductum est nomen Sclauorum, quod quum nostrae regionis Wandali sint bodie grauissima pressi a Saxonibus seruitute, seruiles homines & vltimae sortis mancipia reputentur. Interim ne hoc quidem nego, multis in locis pacto, matrimonio, domicilii electione, natiuitate & delicto quosdam esse ad proprietatis nexum detrufos; fed illud tamen non est perpetuum, & ita late patens, vt possit inde insigne aliquod ad totam Germaniam argumentum adornari. Sed enim reponunt multi doctissimi viri, vniuersam olim Germaniam seruis fuisse repletam; sed nimia deuotione, academiarum constitutione, per expeditiones cruciatas, & quae sunt alia, seruorum esse numerum imminutum. Sed haec non efficiunt, vt a sententia mea discedam. Cum enim & iis in terris, vbi homines proprii supersunt, deuoti fuerint homines, academiae constitutae; ad easque eadem ratione expeditiones cruciatae pertinuerint: nulla poterit ratione perspici, cur non & his in terris omnes sint manumissi, & ita quidem manumissi vt seruitutis pristinae neque vola neque vestigium supersit. Scilicet illae Germaniae partes, ad quas aut nulli aut non adeo multi Slaui aut capti aut commercio transditi penetrauerant, omnem omnino seruitutis pristinae memoriam exuerunt, cum & illustrius esset deuotionis argumentum, si quis vnum alterumque forte hominem proprium possidens, deuotione manumitteret; & collegia Ictorum in academiis recens conditis responsis & consiliis suis illud plerumque firmarent, quod vt plurimum fieri solitum obseruantiam aliquam perficeret. Iam cum omnes aut plerosque certe in eiusmodi territoriis liberos esse animaduernerent: vix potuerunt sententiis suis seruituti

uituti vix vno alteroque loco solitae fauere, & enata inde libertatis praesumptio fauorabilis, quam qui conditionem Germaniae non recte calluerunt, perperam condemnare fategerunt. Sed haec tantum per modum problematis dicta sunt. Iam ergo e diuerticulo in viam.

§. XI.

AN EX IVRE MORTVARIi PROBETVR,
EOS ESSE LIBERTINOS.

Etenim ex his, quae de commentitia seruorum germanicorum multitudine differuimus, si vel maxime aliunde probari non posset, clare tamen consequitur, eo tempore, quo vrbes in Germania exstrui coeperunt, non tantum fuisse seruorum numerum, quantus ad capiendam pro seruili burgensium conditione praesumptionem sufficeret. Interim sicut vix vllam nancisci licet sententiam, quae non aliquo possit modo, propositis eam in rem exceptionibus, aliquantum elidi; ita non possum non hoc adfirmare, interdum ciuitatibus esse adscriptos homines impuros, faecem patriae, seruili sanguine imbutos. Hi nempe urbanae vitae mollitiae saepiuscule initiati illud totis viribus egerunt, vt potestati dominicae sese subducerent, & in vrbibus laetius rerum suarum domicilium ponerent. Quae res vt pluribus exemplis euincatur, omnino necessarium videtur, ne talia supprimendo minus ingenue hoc in argumento versati dicamur. Agmen ergo ducat illustris locus apud Reuerendiss. HONTHEMIVM Tom. I. *hist. treuir.* p. 824. Ibi Imperator: *Rudolfus D. G. Romanorum rex* — Sane cum venerabilis Bohemundus Treuirorum archiepiscopus princeps noster karissimus suae preclare fidei puritate, qua erga

nos & sacrum rom. imperium semper permansit deuotus ac stabilis, nos inducat, quod omnibus his libenter intendere debeamus, que sibi noscimus profutura, nos ipsius deuotis precibus inclinati fauorabiliter oppidum suum in Meyene, ex plenitudine regie potestatis libenter & liberaliter libertamus, & eidem loco omnem immunitatem concedimus, qua predecessores nostri diue memorie munitiones consueuerant liberare, indulgentes & concedentes eidem loco & ciuibus eiusdem, nec non ceteris personis quorumcunque locorum ad dictum locum se transferre volentibus, vt omni iure, honore & honesta consuetudine, quibus cetera nostra & imperia oppida muniuntur, gaudeant & vtantur. Et hoc damus predicto archiepiscopo & suis successoribus, ad quos dictum oppidum deuolui contigerit, plenam & liberam potestatem per se vel vicarium animaduertendi in facinorosos, & punire scelera, nec non iustitias altas exercere, salua iustitia & iurisdictione in predicto oppido iure vel consuetudine competente. Datum Franckenfort- 1291. Sed, vt verum fatar, quamuis etiam hoc testimonium magni sit momenti, magis tamen pro ingenuitate burgensium militat, quam vt inde possit libertina eorum origo deduci. Nam 1) agitur ibi de oppido tantum s. loco nondum munito, cuique nondum imperiali elogio iura ciuitatis concessa erant. Etiam si ergo incolae huius oppidi seruilibus obnoxii fuissent oneribus, quod tamen ne dicit quidem Imperator, a) mirum hoc esse non possit. non enim erant eius

a) Addit quidem illustriss. HONTHEMIVS libertate donatos oppidi incolas iuxta aeni morem seruitutibus vt plurimum obnoxios; sed vellem, hoc probauisset pro insigni, qua pollet, omnigena eruditione, auctor eminentissimus.

eius incolae burgenfes, burgum quippe non inhabitantes. Hoc enim nominis iis demum tribuebatur, qui *burga* f. *burgos* inhabitarent. IAC. CAR. SPENER I. c. lib. II. c. 7. §. 6. p. 33. & *Perill. PHIL. CAR. DE KNIGGE de natura & indole castrorum in Germania* c. I. §. 10. p. 15. sqq. Cum ergo haec loca non munita vtilitatem & securitatem patriae plane non adferrent; iis etiam priuilegiis vti & honore non potuerunt, quibus, vt ait Rudolfus, *cetera nostra & imperii oppida muniuntur.*

2) Haec ipsa verba, quae modo adduximus, burgorum f. munitarum vrbium honorem & priuilegia adeo ostendunt, vt haud sciam, an non magnum inde pro vrbium libertate possit argumentum concinnari 3) haec magis fuisse videtur Rudolphi mens, vt iurisdictioni comitum vrbs ista, burgi honore munita, subduceretur, dareturque archiepiscopo ius iurisdictionem & altam & bassam in ea exercendi, quod vltima diplomatis verba clarissime ostendunt. Succedat iam alterum diploma, quod qui hanc causam tractant, in consilium vocare solent, Spirae a. 1111. concessum ab Henrico V. de quo LEHMANNVS IV, 22. memorabile saltem & adcuratio-ri cura perlustrandum, quam quidem adhucdum factum est. Verba quidem huc pertinentia ita se habent: *Omnes, qui in ciuitate spirensi modo habitant, vel deinceps habitare voluerint, undecumque venerint, vel cuiuscumque conditionis fuerint, a lege nequissima & nefanda, videlicet a parte illa, quae vulgo Budtheil vocabatur, per quam tota ciuitas, ob nimiam paupertatem annihilabatur, ipsos suosque heredes excussimus. Ne vero aliqua persona vel maior vel minor, non aduocatus, non eorum naturalis dominus illis morientibus de eorum supellectile quicquam auferre praesumat, interdiximus. Et vt omnes liberam*
pote-

potestatem habeant, suis heredibus relinquendi, pro anona sua dandi, vel cuicumque personae dare voluerint, ipso Spirensi episcopo Brunone in pulpito astante & concedente concessimus & confirmauimus. Vulgo ex hoc diplomate probare student, Henricum V. ciuibus spirensibus gratiam iuris mortuarii fecisse, quod facit HEINECCIUS lib. 1. §. 24. p. 17. & ex eo IO. GE. CRAMERVS V. C. l. c. p. 79. & testem laudat Lehmannum, sed ea, qua solebat vir elegantissimus, *circumspice*. Neque enim hoc priuilegii verba aiunt, neque vult etiam Lehmannus, qui potius totus in eo est, vt confellat hanc, quam tuetur Heineccius, sententiam. Ait enim Imperator, *omnes, qui in ciuitate spirensi habitant, vel deinceps habitare voluerint, undecumque venerint, vel cuiuscumque conditionis fuerint.* ab habitatoribus autem & incolis burgeneses & ciues admodum diuersae sunt conditionis (§. 7.) Si enim ciues aut burgeneses nominasset Imperator, haberet, quod sibi gratularetur Heineccius. at enim cum illis tantum, qui habitant urbem, nominat, clare hoc innuit, hos tantum, non autem ciues s. burgeneses oneri mortuarii fuisse obnoxios. Nempe cum in urbem Spirensensem, quod ostendit Lehmannus l. c. saepiuscule concederent homines seruilem sanguinem trahentes (§. 9.) & ii quidem de quorum bonis ius mortuarii dominis competeret; iique deinde per varias fraudes matrimoniis se in familias burgensium insinuarent, factum inde, vt mortuarii ius oblique etiam ad quosdam ciues spirenses pertingeret. Quae tamen res cum & commerciorum augmentis noceret, & burgensium obesset iuribus, tandem hoc Imperatoris priuilegio sublatum. Viderint ergo, qui haec verba ad contrariam sententiam adornandam adhibere sustinent, an non obtorto plane collo ad iudicium

cium male formatum pertrahantur. Idem etiam iudicium ferendum de diplomate, quod Wormatiensibus dedit a. 1114. Henricus V, editumque a LVDEWIGIO Reliqu. T. II. p. 183. cuiusque deinde confirmationem a Friderico I. impetrarunt, apud LEHMANNVM l. c. p. 356. & V, 64. p. 529. sqq. qui eam egregie illustrat; ut iam nihil dicamus de charta, quam Otto dux Brunsvicensis a. 1324. ciuibus Brunsvicensibus concessit, de qua videndus ill. G. L. BOEHMER l. c. §. 9. p. 30. not. o. Deinde vero, si vel maxime concedatur, a Burgensibus etiam hoc mortuarium exactum esse, non tamen sequitur, hoc aut perpetuum esse, aut abscisse inducere conditionem aliquam seruilem. Nam ne omnes quidem ciuitates huic iuri obnoxiae fuerunt, & saepe quoque a liberis etiam & nobilibus adeo debitum demonstrarunt IVSTVS GEORG. SCHOTTELIVS *de sing. quib. & perant. in Germ. iurib.* c. 2. §. 6. p. m. 40. 10. WERNH. GERICKEN *in Schottelio illustr. & contin. ad c. 2. §. 19. p. m. 12.* CHR. GOTTL. RICCIUS V. A. *in spicileg. iur. germ.* p. 103. & ill. CHR. FERD. HARPPRECHT *in diff. quam inscripsit: iura priuata singularia (alpirspacensia) germanica* §. 4. 5. p. 18. sqq. vid. etiam ill. DAV. GE. STRUBE *de mortuario reali onere in obseruatt. iur. & bist. germ.* p. 250. sqq.

§. XII.

INTERDVMSVNT LIBERTINAE CONDITIONIS.

Ex his ergo, quae modo produximus, adparet, si vel maxime de quarundam ciuitatum iure mortuarii consti-

constiterit, non tamen inde rem confectam esse, aut omnes huic iuri obnoxios. aut saltem inde praesumptionem pro conditione eorum seruili posse enasci. THOMASIVS quidem in *diff. de iure statuum dandae ciuitatis* §. 19. 20. 30. *de hominibus propriis* §. 90. 91. 93. 94. & *de distinctione hominum in ingenuos & libertinos* c. 2. §. 29. 33. totus in eo est, vt ostendat, plerosque ciues libertinos fuisse, astutia clericorum manumissos, & deinde in vrbes esse progressos. Miror ego acutissimi ingenii lumina, rideo etiam eius astutiam, cum totus in hoc argumentum incumbens *diff. cit. de iure stat. ddæ ciuit.* §. 22. p. 22. ait: *vel controuersia nostris temporibus de iure Wildfangiatus mota torporem nostrum excutere, & nasum ingenii nostri odore seruitutis hodiernae violentiori modo excitare debuisset* cet. sed probationem desidero & historiam, testem illam & lucem veritatis, sine qua frigent, vel a sexcentis Thomasiis prolata. Sed tamen, quae non probauit Thomasius, & qui idem hoc sequitur SPENERVS l. c. non omni omnino veritate destituntur. Ita, vt ne multis hoc probemus, constat, & diximus iam supra (§. 7.) Comites hoienses ciuibz quibusdam bremenlibz quaestionem status libertatis mouisse, eosque auocauisse ad seruitutem. DILICHIVS in *chron. bremens.* p. 107. quod & de hamburgensibus, & aliis forte quam plurimis constat, quae tamen congerere non attinet, cum neque illi hoc negent, qui quantumuis extollunt primaeuam vrbium conditionem, neque qui male de iis sentiunt, inficias hoc ituros esse facile credendum sit.

§. XIII.

QVOMODO SIBI VRBES EAM OB CAVSSAM
PROSPEXERINT.

Enimuero cum animaduenterent hoc ciuitates aliquantum sui memores, variis modis sibi consulere studuerunt; quam in rem duo praesertim earum instituta memoria esse digna videntur. Et primo quidem constituebatur, vt qui ingenuos natales s. das Mannrecht probare non possent (§. 7.) illi non ad ciuitatis iura admitterentur, sed ad suburbia relegarentur, contemptibilem prorsus locum, & imae olim plebis receptaculum, vt non dubitem, huic negotio originem adscribere Dieterii Hans hinter der Mauer. Elegans hac de re locus WITICHINDI *annal. Corbei. lib. III. p. 643. ap. Meibom. quem ex SCHILTERO ex 3. §. 37. exhibent GUNDLINGIUS in Henrico Aucupe §. 20. p. 124. & SPENERVS l. c. p. 40. ibi: Rex Henricus, cum esset satis seuerus extraneis, in omnibus causis erat clemens ciuibus; unde quemcumque videbat furem, vel latronem manu fortem & bellis aptum, a debita poena ei parcebat, collocans in suburbano mersaburiorum, datis agris atque armis: iussit ciuibus quidem parcere, in barbaros autem, in quantum auderent, latrocinia exercerent. Hi quidem homines, quia intra palum s. fines vrbis habitarent, licet integro ciuitatis honore non insignes, originem dedisse Pfalburgeris videntur. SPENERVS l. c. p. 41. Altera autem cautela, qua ad conseruandas ciuitatis praerogatiuas vti solebant, in eo erat, vt vel codicillis Imperatorum, vel latis eam in rem legibus, vel iure per obseruantiam introducto efficerent, ne qui certum temporis spatium in vrbe degisset, & in quasi esset possessione libertatis constitutus*

stitutus, deinde glebae, cui antea addictus fuisset, denuo adscriberetur. Ita Ratispona hoc iure vsa est ex priuilegio Friderici II. ap. SPENERVM p. 40. *Quicumque resideris in ciuitate impetitur de seruili conditione, qua teneatur impetenti, si talis probabit, quod decem annis manserit a nullo impeditus, deinceps securus permanebit ab illa impetitione.* Idem Northusani impetrarunt a Rudolpho I. a. 1290. apud HERTIVM de hom. propr. f. 3. §. 10. *Volumus, vt quicumque se in ciuitatem Northusen pro ciue receperit, & ibidem cum nostris ciuibus per annum & sex hebdomadas sine iusta impetitione manserit, quod ipsum de cetero repetere nullus possit: cum hoc etiam aliis nostris & imperii ciuitatibus sit in dultum.* In statutis stadenlibus p. 7. art. 14. ap. Perill. PVFENDORFIVM in adpend. T. I. obseruatt. p. 213. sancitur: *Wert ein Man Borghere hir in dheser stat, unde is hir binnen wonastig Jar unde Dach, unde quame jemende, dhe eme scult gheven wolde, dhat he sin eghen ware, unde spreke ene an mit Tughe mit sineme Bus men, unde dhe ghene dheme men anspricht, mach dhe dhat ghetughen mit twen erfagtegen Luden, dat he hir binnen wesen hevet borghere Jar unde Dag sunder Bisprake he ne scal van siner Ansprake ne ne not lidhen.* Statuta Vlzensia l. c. p. 241. *Siquis in ipsa ciuitate annum & diem transegerit non inquisitus a domino suo, pro libero homine habeatur, & a nemine in posterum impetatur.* Statuta bremens. c. 4. l. c. T. II. p. 36. *So wol of sine Burscop wint, de schall setten einen Borgen, de ein Borger sy, to einem Jare, dat he ein frig Man sy.* Charta Ottonis ducis de 1296. accolis terrae nouae data l. c. T. II. p. 5. *Si aliquis a dominio alterius principis ad terram hanc inhabitator venerit, & per annum inse-*
uera-

uerauerit habitando, licet proprius fuerit, reputabitur esse liber. vet. leg. Cellens. l. 1. T. II. p. 14. Swelich Man is Borghere in der Stadt Jar unde Dach, den ne mach neinan vorderen Ius lubec. lib. I. t. 3. §. 3. Pluribus hoc persequitur RICCIUS V. A. de praescriptione Germanorum c. XVII. §. 12. 13. & POTTGIESSERVS lib. IV. c. 13. §. 6. p. 761. sqq. In his ergo ciuitatibus eo ipso quis liberum se esse & ingenuum probauit, cum ostendit, se a tertia inde generatione in possessione vel quasi & libertatis & ciuitatis esse constitutum.

§. XIV.

SAEPISSIME NOBILES OFFICIA VRBANA
AMBIERVNT.

Quod ergo a plerisque ad probandam ciuium libertinitatem adhibetur argumentum, sine dubio ad exceptiones pertinet, neque potest non regulam magis confirmare, quae pro libertate & ingenuitate pristinorum ciuium praesumendum esse ait. Neque profecto maiori potest argumento dissentientium sententia confelli, quam quod saepissime nobilissima illustrissimaque prosapia editi homines dignitatem & honorem ciuium adeo non a natalibus suis alienam esse putarent, ut potius enixe illam ambirent, quod exemplis firmare quamplurimis nostra plurimum interesse videtur. Et primo quidem hoc certum est, multos homines ciuitatis honore esse eum in finem auctos, ut magistratibus inibi honorarentur. Ita apud LVDEWIGIVM XI, 230. de a. 1305. occurrit Alexander miles dictus Pruno, Proconsul hallensis; & Busto diues. Hunc autem militaris conditionis esse inde paret, quod diues eo tempore vocaretur idem,

idem, qui hodie nobilis. KOENIGSHOVEN chron. p. 301. p. 525. edit. SCHLTERI. REINECCIUS von des Adels Herkommen p. 37. RICCIUS V. A. von Stadtgesetzen p. 456. POTTGIESSER p. 437. Eadem ratione a. 1270. occurrit Arnoldus *miles* de Visbeke proconsul Indaginis s. Stadthagen apud ill. SCHEIDIVM l. c. p. 24: Consulatum Berolini gesserunt a. 1284. Nic. de Lutzen, Io. de Blankenfelde, & Nicolaus de Botson militaris conditionis homines apud LVDEWIGIVM Tom. XI. p. 22. & p. 636. anno 1317. magistros consulum in Gotha se profitentur Hartung de Thutelstete & Conradus de Witzeleyben apud KVCHENBECKERVM T. IX. p. 175. In actis comitialibus de 1495. apud Perill. SENKENBERGIVM in der Sammlung ungedruckter und rarer Schriften T. I. p. 131. occurrit Hartung de Andlo *miles* & consul basileensis, Bernae deputatus Wilhelmus a Diesbach *miles*, Augustanorum Hans Langemantel, *miles*, ne plura adducam, quae si maius esset otium facile congerere liceret. Vulgo huc trahunt cum CONRINGIO l. c. §. 83. THOMASIO de hominibus propriis §. 79. & de iure dandae ciuitatis §. 32. GVNDLINGIO l. c. & 10. GE. CRAMERO V. C. l. c. c. 2. §. 8. p. 76. celebratissimum Henrici aucupis institutum, de quo WITICHINDVS lib. I. p. 639. *ex agrariis militibus nonum quemque eligens in urbibus habitare facit, ut ceteris confamiliaribus suis octo habitacula exstrueret, frugum omnium tertiam partem exciperet seruaretque, ceteri vero octo seminant & meterent, frugesque colligerent nono, & suis eas locis recondere.* Sed recte huic sententiae se opposuerunt B. KOEHLER in der Reichshistorie p. 62. BERNH. CLEM. METTINGH V. C. de statu militiae Germanorum p. 372. & ill. SCHEIDIVS l. c. p. 21. & p. 182. not.

F

p. prae-

p. praesertim cum hoc Henrici institutum non perpetuum esset, sed ad praesentem tum belli metum solummodo adcommodatum; licet contrarium etiam velit POTTGIESSERVS lib. I. c. 1. §. 93. p. 96. qui hos milites agrarios comparat der Landmiliz, eosque ad officia urbana esse ait admissos, quasi libertini burgenses fuerint omnes, neque ad hos adspirare honores potuissent.

§. XV.

QVIN CIVES TANTVM FACTI
SAEPISSIME.

Ne tamen forte solo ambiendorum urbanorum honorum cupidine ductos ciuitatis honorem esse adeptos dicamus nobiles & militaris conditionis homines: age, pluribus exemplis euictum hoc dabimus, solo ciuitatis honore eos saepissime vfos esse. Ita Consules & vniuersitas huxariensis Godebertum *dictum de Vslaria*, conciuem a. 1275. vocant & Lippoldum *militem de Amelungessen*, & Robertum *monetarium a)* conburgenfes apud ill. SCHEIDIVM p. 22. Ibidem a. 1337. Duderstadii occurrit Henricus senior *miles de Bernshusen*. p. 23. Eadem ratione a. 1326. apud ill. SCHEIDIVM p. 37. memorantur *Henricus & Conradus dicti de lune* oppidani in Gottingen, quatuor mansos in pheodo tenentes. Et hos quidem fuisse conditionis militaris inde adparet, quod

a) De monetariis vide LEHMANNVM VII, 25. p. 764. ibi: Heinrich von Colln, Bürger zu Speyr, adelichen Geschlechts und Hausgenoss verkauft a. 1316. etliche Flecken und Dorfschaften über Rhein, Bischof Emich und dem Stift zu Speyr mit Vorbehalt der Bürgerschaft daselbst von Alters hergebrachten Freyheit. ill. BVDER diss. de monetariis dictis Hausgenossen.

quod l. c. p. 297. occurrit *Godofredus de Iune* inter nobiles & milites. *Theodorus de Grone* p. 41. inter milites adducitur, & 1326. *Hermannus de Grone*, oppidanus in Gottingen, quos militares fuisse inde consequitur, quod p. 48. de 1361. nominantur Erenfred, Gunzel und Herrmann, Brodere geheten von Grona — Knechte & p. 49. Ridder. In litteris amicabilis compositionis inter Ioannem, Episcopum Wormatiensem & ciues a. 1366. confectis apud SCHANNATIVM in cod. prob. hist. worm. episcop. p. 182. dicitur: das ein Bischof zu Wormze allein soll sehen sechs Ritter uff den Eyt, die ingeseffene Bürger zu Wormze sind. Consules ciues & vniuersitas erfurthensis Albertum Comitem de Gleichen & heredes eius in eorum familiares & conciues fauorabiliter receperunt apud MENKENIVM T. I. p. 540. Notabilis hanc in rem est locus chronici magdeburgici apud MEIBOMIVM T. II. p. 338. Cum iterum iste dominus Burcardus archiepiscopus plura grauamina contra ciues attentaret, & non solum Magdeburgensibus, sed etiam Hallensibus & Caluensibus, nec non ministerialibus, Baronibus & comitibus circumquaque se grauem exhiberet, ipsi vt humana se habet industria, sese inuicem contra archiepiscopum fortificantes confoederati sunt, & plures domini terrae facti sunt ciues in Magdeburg, videlicet Comes de Mansfeld, & Comes de Wernigerod, Dominus de Hadmersleben & aliqui ministeriales. Idem fere narrat PAVLLINVS in annalibus Isenacensibus p. 48. ibi: Illa (Sophia Brabantina) in Hassia, hic (Henricus illustris misnensis) in Thuringia diuersa castra & vrbes ceperat incendiis & latrociniis longe lateque dominantibus, distrahisque popularium animis. hinc nobiles ab Erfa, Wangen-

heimii & alii iure ciuitatis nostrae donati sunt. Wilhelmum Romanorum Regem, ciuem Vltraiectinum fuisse refert ANT. MATTHAEVS *de nobilitate* p. 1097. Henricus Comes de Luxemburg a. 1302. & a. 1305. Ioannes Comes de Spanheim ciues treuirenses occurrunt apud HONTHEMIVM T. II. p. 15. & p. 32. ibidem T. II. p. 110. Wiricus Landir, *armiger*, ciuis treurenensis vocatur. vid. *Perill.* SENKENBERG in sel. iur. & hist. T. II. praef. p. 7. Comites Solmenses Wetzlariae ciues probat G. E. MELCH. DE LVDOLF *adpend. T. II. obseruatt.* p. 275. Aleuicus Comes de Sulz, Dominus de Regenfere, Comes de Habspurc, Episcopus Constantiensis, Comes de Arburg. & Comitissa ciues Thuricenses & Bernenses occurrunt apud STVMPFIVM in der Schweizerchronic V, 37. VI, 3. 474 b. VI, 8. VI, 19. 493. b. VII, 24. VII, 27. VIII, 15. Ioannes Landgravius Argentinae ciuis fuisse probatur ab VLR. OBRECHT *prodrum. rer. alsat.* p. 280. sqq. & Barones ab Hunoltstein Treuerorum ciues. KYRIANDER p. 234. Neque difficile est admodum causam huius rei inuestigare, cum nempe intra moenia urbium securitas quaereretur in turbis, quae tum patriam mirum in modum tenuerunt; quo certe factum, vt *domini* etiam *terrae* i. e. nobiles refugium quaerent bellis impetrato ciuitatis honore, & eorum se ordini adscribi paterentur, quos dira paupertas rei faciendae causa in vrbes compulerat. SCHANNAT. hist. episc. Worm. p. 195. & KVCHENBECKERVS T. VIII. p. 304. qui occasione Conradi de Steinheim, ciuis in Frankenford, idem egregie monet. Pluribus exemplis hoc constat apud LIMNAEVM ad A. B. c. 16. § 1. obs. 8. n. 2. HONTHEMIVM II, 15. 110. 616. III, 14. ill. SCHEIDIVM l. c. p. 23. 24. ill. STRVBIVM in den Ne-
benjann-

benstunden T. IV. obs. 28. p. 381. sqq. itemque IO. GE. CRAMERV M V. C. I. c. c. 4. p. 255. & B. KOEHLERVM in disquisitione, *an Adolphus Nassouius fuerit ciuis norimbergensis apud PISTORIUM in amoenitt.* p. 2051. Ex quibus certe omnibus hoc consequitur, etiamsi aliae rationes non suppeterent, inde tamen fieri probabile, non fuisse Burgenfes ex regula adscriptitiae conditionis homines, cum qui militarem traherent sanguinem, quiduis potius perpeffi fuissent, quam vt gregi se libertinorum, impuris hominibus & sentinae reip. miscuissent, extremis etiam necessitatibus adacti.

§. XVI.

NOBILES SAEPISSIME BVRGENSIV
MINISTERIALES.

Enimuero grauiora adhuc restant tela, quibus contrariae sententiae fautores obrui facile queunt. Huc praesertim pertinet argumentum, quod ex vasallagio & fidelitate desumitur, cui saepissime ciuitatibus nobiles etiam personas adstrictas esse perpetua annalium fide edocemur. Iusto volumine de his commentatus est WENKERV S de *Gleuenburgeris*, itemque ANDR. OCKEL de praeser. immemorial. c. 2. §. 38. quem tamen videre nondum licuit, & BEYER *delineat. iur. germ.* lib. I. c. XII. §. 18. p. 57. Nobis quidem satis erit, argumenti nostri probandi gratia quaedam de his, spicilegii causa adferre ex LEHMANNO libro VII. Scilicet quo tempore diffidationibus insigniter Germania perturbabatur, necessitas quaedam imponebatur ciuitatibus, militarium hominum arma circumspectare, certaue intercedente mercede eorum auxilia redimere, quo solo nempe

fretae vrbes ab incursionibus & depredationibus defendere semet poterant. Illustria eam in rem de Spirensibus monumenta prostant apud Lehmannum, e quibus cum de conditione horum ministerialium constare optime queat, quaedam in publicum exponemus. Ita l. c. c. VII. p. 735. Her Albrecht Summer, Herr Jacob Schlafer, Ritter von Dietensheim, Cunrad des vorgenannten Herrn Jacob Schlafers Sohn, Johannes Schad und Wilhelmstein Bruder, Benze von Mansheim, Stephen, Herrn Stephens Sohn von Carlebach, Henrich Mudis, Arnolt von Holdenberg, und Stephan von Flanborn, Edelknechte, promittunt, se velle jeglicher mit einem großen Roß von 50 Pfunden, oder darumb, und mit deme, das darzu horet, von der Stadt wegen von Speyr, und in der Burgerdienst fahren — über das Gebürg gegen Lanparten — und sollen die Bürgere Herrn Albrecht dem Summer, der Hauptmann der andern soll seyn, dreyßig Marck Silbers, und Schlaffer fünf und zwanzig Marck Silbers, und darnach jedem Edelknechte zwanzig Marck Silbers, je die Marck um drey Pfund ane vier Schilling zu rechnen, geben, igenote bereit sich zu berossen und zu rüsten, dazu sollen sie jeglichem Ritter vier Marck und jeglichem Edelknechte drey Marck in der vorgenannten Schakunge zu jehlichem Monat, dieweil sie in dem Dienst seyn, geben, sich zu bekostende: — p. 736. und hant die vorgenannte Ritter und Edelknechte vor uns geschworen uf den Heiligen unserm Herrn dem König Heinrich und dem Reiche, und auch dem Rath, den Bürgern und der Statt zu Speyr zu diesen Sachen, und alldieweil dieser Dienst weret, getrew und hold zu seyn, und getrewlich zu dienen, und vor Schaden zu warnen, so fern sie können oder mögen, aber ohne Geferde. Idem narrat VII, 23. p. 761. die Stadt hat zum Obersten in Bestallung gehabt den berühm-

berühmten Ritter Cunradt von Winsberg den Alten — und zu jährlicher Dienstbesoldung so lang er gelebt, bezahlt und erlegt hundert Pfund Heller, dergestalt daß er sein Roß und Rüstung auf seinen eigenen Kosten der Stadt halten sollen. Hingegen der von Winsberg sich dergestalt gegen einem Rath reversirt, daß er aus sonder Lieb, Freundschaft und Gunst, die er über andere Stadt und Leut zu einem Rath und Bürgerschaft der Stadt Speyr getragen, einen gestabten End gelobt und geschworen, daß er der Stadt und Bürgern helffen, sie und ihre Freyheit, weil er lebe — schützen und schirmen solle und wolle, und wann die Bürger, oder eintheils wider ihr Feind außfahren, daß er mit sein selbst Leib zu ihnen kommen und mit außfahren soll, wenn er daß ermahnt werde. So er aber Leibs halben daran verhindert würde, daß er seinen Sohn an seine Statt ihnen schicken, und durch denselben sein Ampt verrichten lassen wolle. Und ist die Bestallung angangen An. 1320. IDEM VII, 27. p. 768. narrat. a. 1327. haben die Stadt, Landfrieden wieder erneuert, und ferner uff etliche Jahr erstreckt, darüber zum Hauptmann bestellt und angenommen Grafe Johann von Sponheim. Memoria autem quam maxime dignum est pactum, quod Emich Comes a Leiningen 1351. cum Spirensibus init. VII, 46. p. 793. ibi: Wir Emich, Graf von Leiningen, thun kundt — daß wir mit den Ersamen Weisen Leuten, den Burgermeistern, dem Rath und den Bürgern — zu Speyr übertragen — daß wir ihr Helfer, Schirmer und Diener seyn sollen — und sollen den vorgenanten der Stadt und den Bürgern der Stadt Speyer — beholffen seyn und dienen mit unserm selbst Leib, und mit zehen Beckenhauben, Edler Leut, die wolgeritten seyn sollen, — Und sollen auch die vorgenannte zehen unsere Diener schweren zu den Heiligen, der Statt Speyer gehor-

sam zu seyn, und auch dem Hauptmann, denn sie ihnen geben. — Und zu einem wahren Urkund — diese Bestallung ist Anno 1352. und 1368. erneuert — VII, 64. p. 851. Wolff Grave zu Eberstein der Stadt Hauptmann umb 1000 Gulden jährlich Dienstgelt. Dieter und Hans von Angeloch, Eberhart Frey von Treisching. Henne Eckbrecht von Dirnstein, alle drey Edelknecht, jeder mit einer Glen gewapneten Einspenniger mit Hauben, Brustblechen und Beingewanden und 1 Armbrust und 8 Pferden ins Raths Dienst. Andreas vom Berg mit 2 Glenen, jede mit 1 Hengst und 1 Pferd und 2 Einspennigern wohl gewapnet, jeder mit 3 Pferden VII, 66. p. 838. ad a. 1381. Graf Wolff zu Eberstein der Stadt Obersten zum Krieg von seines Dienst wegen bezahlt 500 fl. guter Geber von Gelde. p. 842. Item soll auch ein jegliche Statt versorgen, daß ihre Diener alle Ordnungen halten, und ihren Hauptleuten gehorsam seyn, und daß auch niemand fürbas mehr von dem Paner fliehn, und wer der Stuck eins überführe, daß deß Leib und Gut derselben Statt verfallen sey, und auch weder er, noch sein Weib, noch sein Kindt in die Statt noch in kein Reichsstatt ewiglich nimmermehr kommen soll, VII, 69. p. 846. Herr Gerhard Herr zu Bolchen und Oseltingen diß Jahr der Stadt Hauptmann. Und hat zu seinem Soldt empfangen 2000 fl. VII, 86. p. 894. XXV. militares, stipendiarii Spirenses Andreae ab Oberstein litteras diffidationis mittunt; vt quamplurima alia a Lehmanno producta taceam, e quibus certe hoc sequitur, hos tamquam vasallos ad nutum vrbis paratos omnia ea esse exsequutos, quae ipsis iniungebantur. Et ne putemus eos aut sordidae fuisse conditionis aut bonis forte dilapidatis ad hanc militiam detrufos, obstat illustris aliquorum in iis conditio. De Argentorato idem eodemque numero probat KOENIGSHOVEN

l. c. de Norimberga RICCIUS vom Landsäßigen Adel, P. I. c. 13. §. 1. p. 146. vbi integrum catalogum texit eorum qui ministerialitatis nexu Norimbergae essent adstricti & ciuitatis etiam honore aucti. vid. etiam IO. PAVLL. HANF V. C. *de vario militiae statu apud Germanos* §. 15. p. 34. Ita exemplum de Treuirensibus a. 1324. profert HONTHEMIVS II. 100. vbi Wiricus Landir *armiger* inter ciues receptus promittit: *ipsos ciues & eorum ciuitatem iuare se tertio videlicet duobus cum armigeris secum in armis expertis, cum equis & patinis ac aliis armis decentibus armatis.* De vestibus eorum curialibus vide Perill. SENKENBERGIVM Sel. iur. & hist. T. II. praef. p. 7. & exemplo ex vrbe Luneburgensi desumpto hoc probantem ill. SCHEIDIVM *de vestibus curialibus in den Hannöverschen gelehrten Anzeigen* de 1753. p. 967. & vom Adel p. 185. Quae quum ita sint, profecto non est probabile, burgeneses nostros quorum adscribebantur numero & defensionem iurato promittebant nobiles militarem, fuisse contemnendae adeo sortis e libertinorum grege propullulantes, cum eo numquam descensuri fuissent homines qui genus & proavos ostentare seque militari & libero prognatos sanguine iactare poterant.

§. XVII.

LIBERTINITAS TERTIA GENERATIONE
AMITTITVR.

Enimuero cum negari tamen non possit, interdum seruilis conditionis homines, in vrbes concessisse iureque & honore ciuitatis auctos fuisse: fieri certe aliter non potuit, quam vt hi matrimonio se aliis iungerent, ad aliosque etiam libertinum sanguinem propaga-

rent. vide doctissimum POTTGIESSERVVM lib. I. c. 3. §. 24. p. 145. 26. p. 147. §. 28. 30. Notabili exemplo hoc probat LEHMANNVS VII, 70. 71. p. 847. sq. Spirenſes nempe ex priuilegio Wenceslai quosdam homines adſcriptitios Etlinga & Pforzhemio venientes in ciuitatem receperant, quam ob rem cum ipsis lis a Marchionibus Badenſibus pararetur, tandem Wenceslaus litem ſecundum ciues dedit. Hinc ergo non ſine cauſſa interdum burgenſes deſpicatui fieri coeperunt reliquis militaribus ingenuis ruri adhuc degentibus & matrimonia non niſi cum ingenuis contrahentibus. Enimuero cum hoc tamen in ipsis etiam vrbibus perpetuum non ſit: non poteſt quidem magnum aliquem habere effectum vel id eo, quia ex ſententia Germanorum libertinitas tertia generatione amittitur. (§. 3.) Cum enim tertia demum generatione procreati a libertinis ad iura ingenuorum poſſidenda admittantur; his autem nemo niſi ingenuus ipſe ſit, vti poſſit: facile perſpicitur; libertinis etiam hominibus non omnem, in poſteris ſaltem, adipiſcendi ingenuitatem, occaſionem fuiſſe praecluſam; neque poſſe ab hac generatione ipsis vel minimam ſeruilis cauſſae maculam adſpergi. Egregie certe monet ill. SCHEIDIVS l. c. p. 25. ne poſſe hoc quidem probare illuſtriſſimae etiam proſapiae familias, ſi vltra Carolingos adſcendas, an non & inter ipſorum maiores libertinus referendus ſit; quod multo magis ad eos pertinere videtur, qui militares antea dicti nobilitatis poſtea praerogatiuam ad poſteros ſuos a ſaeculo inde XII. & XIII. tranſmiferunt. SPENERVS l. c. not. e p. 38. Maneat ergo hoc & indubiis hitoriarum monimentis comprobatum, *burgenſes noſtros origine ſaltem omnes fuiſſe praefumptione ingenuos, & vel paucos, qui ex iis ſeruili aliqua macula adſperſi, inter*
eos

eos fuisse, & hos tamen ipsos tertia generatione, & contracto cum reliquis ingenuis matrimonio ad ingenuitatis iura adspirasse. Sed tamen, cum sequiori tamen aetate a conditione sua defecerint burgenſes tantum non omnes, paucis de mutata eorum conditione exponendum. Scilicet cum omnis Germanorum respublica ad statum & habitum militare componeretur; hi, qui in vrbes concesserant ingenui, cum initio non haberent, vnde possent sumtus militari vitae sufficere; postea vero crescente, commerciorum ratione, ipsorum opulentia, sensim a pristina militari conditione defecissent, commerciis nempe, negotiationibus & opificiis adeo intenti; & fastidientes vitam militarem, rei quaerendae prorsus inhabilem: & reliqui ingenui, qui acceptam a maioribus dignitatem militarem semper conseruauerant, tandem *nobilium* praerogatiuas ambirent: id quidem non amplius licuit omnibus burgenſibus, vsque adeo, vt mox inter hos & reliquos burgenſes ingenuos insigne aliquod discrimen intercederet, quo factum, vt vix alii nobilium honore vterentur, quam qui purum semper & a plebeiis non contaminatum militare sanguinem conseruassent.

§. XVIII.

IVRIBVS INGENVORVM VSI SVNT
BURGENŒS.

Restat adhuc vnum argumentum, quo pro ingenua plerorumque burgenſium conditione vti licet, nempe hoc, quod olim omnium ingenuitatis iurium participes haberentur. Iam cum credibile plane non sit, eos qui non essent ingenui, ingenuorum tamen esse honore

vfos, vel inde constat, fuisse tempus, quo omnes omnino burgenfes ingenuorum iure & honore cenferentur. Potiffimum autem, fi publicam rem fpectes in eo efle videtur horum iurium, quod deputatos ad mallos f. comitia prouincialia mitterent, quo nifi ingenui numquam enitebantur. ill. SCHEID. l. c. p. 22. ill. GEORG. LVD. BOEHMER l. c. §. 9. p. 29. Huc etiam pertinet, quod principes raro aliquod, maioris momenti negotium tractare solebant, nifi adhibito etiam burgenfium confilio. hinc formula e. g. in charta de 1208. apud MIRAEVM in notitia ecclef. belg. cap. 193. *ex confilio nobilium ministerialium & burgenfium.* Quod autem ad priuata iura attinet, quae ingenuitatis quafi erant confeftaria, de his quidem, cum hoc loco nondum conftare poffit, fectione huius commentationis altera exponemus.

§. XIX.

NIHIL INDE IVRIBVS DOMINORVM TERRITORII AVT NOBILITATI DECEDIT.

Ne tamen quisquam hanc quam tueri fufinuimus fententiam, aut nobilitatis iuribus aduerfari putet, aut principum imminuere iura videatur, paucis monendum eft, feperandas plane efle a fe quaefiones, an olim & nobiles & ingenui burgenfes vnus eiuſdemque conditionis fuerint; an vero & hodie fint. Si enim verum eft, quod ait WASSERBACHIVS in diff. de victoria Harminii p. 89. & ex eo POTTGIESSERVS lib. l. c. 2. §. 29. p. 51. hodiedum in ruſtica Weſtſalorum gente fupereffe, qui Caefareas & conſulares familias adgnatione attingant; multaque adhuc cognomina in gente Weſtſalica cum Romanis conuenire; neque tamen hae ipſae familiae ſibi

bi vñquam adeo placere possint, vt ad pristinam gentis suae gloriam enitantur: quis sane hoc de burgenfibus nostris vñquam contendat? Fuit sane Ilium, fuit ingens gloria Teucrum, fuit & burgensium, sed variis illi mutationibus ad deteriozem nunc conditionem descenderunt, neque qui olim militari honore possent ornari, nata praesertim militarium nobilitate, adhucdum eo eniti possunt. Quod autem ad iura rempublicam attingentia pertinet: itidem iam non quaeritur, quae saeculis X. XI. XII. olim obtinuerint, sed quid hodie rei agatur, & an lege, pacto, obseruantia pristina iura sua burgenfes retinuerint. Quae quum ita sint, & sententia, quam tuemur, plane non obsit neque nobilium splendori, non est, quod damnemus eam sententiam, quae indubiis plane annalium & fide & testimoniis potest euinci.

§. XX.

AN RVSTICI INGENVI?

Sed iam restat nobilis quaestio, an & rustici ingenuorum iure apud nos vtantur, magnis animorum motibus a doctissimis viris in vtramque partem disputata. De subobscura *rusticorum* denominatione iam alibi, quod satis est, exposuisse videmur in *diff. de matrimonio nobilis cum vili & turpi persona, praesertim cum rustica*. §. 10. p. 20. sq. quibus in praesenti quaedam addamus, quae ad eruendam veram rusticorum & originem & conditionem pertinere videntur. Ex iis ergo, quae §. 8. disseruimus, hoc constat, quo tempore in Germania nondum exstructae erant vrbes, omnes omnino Germanos ruri habitasse, liberae aeque ac seruilis conditionis. Iam cum, qui ruri versabantur, non omnes ipsi eam agro-

rum quantitatem possiderent, quae ipsis & alendae eorum familiae sufficeret, quid ipsis agendum? Aut fame pereundum aut eligenda qualiscumque vitae conditio, qua sibi de victu prospicerent. At enim cum ea aetate nec commercia in Germania admodum florerent, quibus rerum quaerendarum viam inuenirent; neque opificiis admodum indigeret rudis adhucdum & a mollitie & delicato cultu aliena Germania: eligendus sane is erat status vitae, qui neque inhonestus esset aut ingenuum dedeceret, nempe agrorum vice aliena colendorum studium. Qua in re qui sibi suisque optime consulere studerent, illud iis vnice agendum erat, vt de perpetuo huius victus quaerendi modo circumspicerent. Quod tamen quia dominis agrorum alia ratione perplacere non posset, neque etiam deficiente pecunia fieri posset, censibus promittendis, praestatione operarum & his talibus efficiendum erat. Qui enim agros suos vitae militari toti intenti aliis colendos permittebant, vitam inde alere, & bello quaerere sumtus cupiebant. Hi sane homines, cum vix alium parandarum vitae necessitatum modum sibi relictum esse sentirent: non facile ab agris, quos semel sub hac conditione accepissent, recedere solebant, quo tandem factum, vt iure quasi hereditario ad dominum agri pertinere & fundo esse adscripti censerentur, a quo nempe aegre se diuelli patiebantur. Et haec est sine dubio seruorum natio, quam descripsit Tacitus (§. 9.) quae tamen, quam male seruorum classi adscribitur, vel ex ipso Tacito probauimus, cum seruitus haec germanica non nisi in census aliqua praestatione aut operis collocandis consisteret. Inde ergo palam confit, colonos hos (*rusticorum enim adpellatio vix ante exstructionem urbium deprebenditur, & in oppositione ad burgen-*
ses)

ses) non omnes, quin paucos admodum fuisse seruilis conditionis cum doctrinam de commentitia seruorum multitudine iam proscripserimus (§. 8 - 10.) Hoc sane vel inde maxime patefit, quod & liberi & ingenui saepe vocentur, & sollicite vt plurimum a seruis & ancillis discernantur. Ita in *Capitulari Ludouici Pii de 836.* apud **BALVZIVM** I, 864. nominantur *homines tam liti quam & ingenui super terram manentes.* Capitular lib. V. c. 30. ap. **BALVZIVM** II, 885. *liberi homines, qui proprium non habent;* itemque Capit. a. 807. c. 2. l. c. I, 458. *liberi pauperes, qui nec propriam possessionem terrarum habent;* porro *Poledrarii, qui liberi sunt* in Capitulari Caroli M. de illis n. 5. apud **ECCARDVM** in *Francia orientali* p. 915. itemque *Ingenui s. Franci per fiscos & villas regias commanentes.* cit. Capit. Caroli M. n. 4. & 52. Porro in charta Hartuichii de 804. apud **HONTHEMIVM** I, 154. donat quis *villam Odonium cum seruis & ancillis, colonos & colonas una cum uxores & infantes.* Ita porro ruri degere dicuntur pauperes & proprium non habentes liberi homines *mansuales & meliori & magis honorabili clientela* in charta Embriconis episcopi herbipolitani apud **SCHANNATIVM** in *Vindem. litterar.* T. I. n. 55. Vocantur etiam sequiori praesertim aeuo arme Eude, nempe eadem ratione, qua liberi, militares, nobiles dicti sunt homines rici, diuites. (§. 14.) de qua denominatione videndus est **KOPPIVS** apud **KVCHENBECKERVM** l. c. licet in eo aberrare Koppius a vero videatur, quod seruilis conditionis homines eos esse praesumat, cum tamen & ipse ostenderit, non semper eos fuisse seruos, sed saepe etiam conditionis ingenuae, qua in re quam sibi constet, viderint alii.

§. XXI.

AN POST EXSTRUCTAS VRBES RVSTICI
ADHVC INGENVI.

Ex quo autem post Henrici Aucupis praesertim tempora vrbibus admodum distinguebatur Germania, licet plurimi ingenui in vrbes concederent: illi tamen, quibus aut agrestis vita magis adrideret, aut obstaret pactum, quo se ad perpetuam agri culturam obstrinxerant, ruri remanebant. Hi autem, cum multi essent, qui agros vice aliena colere percuperent, vt perpetuo sensim iure ad posteros suos conditionem colonariam transmitterent, paullo durius interdum habiti & ad seruilem aliquam causam esse deducti videntur. Interim ne sic quidem omnes libertatis suae iacturam fecisse videntur aut ingenuitatis splendore esse priuati. Licet enim seruis forte etiam (§. 9.) connubio aliisque modis miscerentur ex his aliqui, solliciti tamen & tum quoque a seruilis conditionis hominibus distinguuntur. Patet hoc ex charta veteri de 821. (licet haec Henricum adhuc antecedit) apud MEICHELBECKIVM *hist. frising. T. I. part. instrum. n. 481. p. 255.* Ibi: *Isti sunt liberi homines qui dicuntur Barscalci, qui & cum Wagone complacitauerunt, vt ecclesiasticam acceperunt terram, de ipsa terra condixerunt facere seruitium. Isti sunt: Saco, Oadlamunt, Toto, Sigadeo, Deotmer, arant 3. dies temporibus tribus in anno, & secant tres dies, illud collegunt & ducunt in horrea, & reddunt modios XV. ex his tres de ordea, vna Friskinga valente saicas 2. Seprat & Alprat similiter arant & secant & ducunt ad locum, Hrodfrut arat pleniter, sicut alii serui,*

&

Et donet modios X. de auena, Et una Friskinga valente saicas 2. Istud firmiter conditum est, ut eis nullus amplius maiorem seruitium iniungere valeat, sed itinera vicissim agant. Porro Henricus II. in diplomate de 1005. quo pagos Gefinegaue &c. donat, ait hoc se facere cum pratis, molendinis, campis, culturis, mansis, seruis, liberis quoque qui regiae iam potestatis erant. Ita porro in actis foundationis Murensis, quae exstant in 10. GEORG. ECCARDI HABSBURGICIS p. 223. dicitur: sunt ibi quidam liberi, qui de praedio suo censum huc persoluunt, villicus quoque dat piscem magnum. In praeepto Ludouici Pii de confirmatione priuilegiorum ecclesiae viennensis apud BALVZIVM II. 1405. occurrunt homines ecclesiae tam ingenui quam Et serui super terram ipsius residentes quod idem repetitur l. c. p. 1408. 1410. 1411. 1412. 1413. 1415. sqq. In codicillo regio FridERICI I. apud 10. FRID. SCHANNATIVM in collect. sec. vindemiar. litterar. p. 116. dicitur: hoc excepto, quod comites de liberis hominibus, qui vulgo Bargildi vocantur. Non tamen adsentiri possum ill. ESTORI, qui in tr. de ministerialibus p. 8. putat, Bargildos descendere a Barr f. Pfarrer & Gult, ut adeo Bargildi iidem sint, quam qui parochis censum praestarent; quam tamen coniecturam, licet probet etiam GVNDLINGIVS in der neuen Bibliothek St. 19. p. 755. sequi vel ideo non licet, quod probari nullo modo potest, Bar idem esse ac Pfarrer. licet enim sequiori forte aevo haec in vna alteraque Germaniae prouincia vnum sonare videantur, de prioribus tamen linguae nostrae aetatibus hoc adfirmare non licet, praesertim cum propior exstet vox, a qua hoc nomen deriuare licet, nempe Bauen & Bauer, eadem ratione

qua *Barscalcos* modo vocatos esse vidimus a Bauer. vid. WACHTER in glossar. voc. Bauen. & ill. G. L. BOEHMER diff. cit. §. 7. p. 21. De libertate horum hominum & eorum, qui Landsetene & Pfleghaften vocantur, vide etiam glossam ad I. P. S. I, 2. p. 19. edit. Perill. GAERTNERI ibi: Freyheit ist auch dreyerley unter denen, die da Dingepflichtig seyn. Pfleghaften sind die, die in dem Lande eignes haben, da sie pflichtig sind, etwas von zu geben, oder zu thun. Schöppenbarfren sein die, die ihr Eigen frey haben, nur daß sie darvon Schöppen sein sollen. Landsassen sind die, die auch Birgelden heißen. Diese sitzen auf gemietem Laßgut, da man sie abweisen mag, wenn man wil. & lib. III. art. 44. denen, die Biergelde und Pfleghaften heißen, und der Schult heißen Gerichte suchen, denen gibt man funfzehn Schilling zur Buße, und zehn Pfund zum Wehrgeld. Aus diesen mag man wohl, wenn es nöthig, einen Frohboten wehlen, der weniger als drey Hufen Eigens habe. Undre freye Leute, sind Landsassen geheissen, die kommen und gehen Gastweise, und haben nichts Eigens im Lande. ad vocem Biergelden glossa p. 424. dieses sind die Pachtleut — & ad vocem Landsassen: dis sind Hofleut oder Meyer, welchen man ein gut austhut oder leset. Diese mag man jederzeit wieder davon weisen. Denn sie sind auf dem gut gleich als Geste, kommen darauf, und ziehen wieder davon, nach der Erbherren Willen und Geheiß. Neque servilis adeo conditionis eos omnes fuisse patet ex *Weichbildo Sax. art. 50. vbi dicitur: ein Laß mag auch wohl bey seinem Leben sein Guth auflassen vor seinen Herrn, und wieder empfangen und geben wenn er will ohne jemandes Widerspruch. De frisassis f. colonis liberis in Suevia, terra hadelensi & ducatu bremensi videndus PFEFFINGERVS ad Vitr. I, 669. De Hoffassis, liberis haegeris* (vryghem

(*Ornyghen Hegher*) & agricolarum brunsvicensium libertate videndus omnino est ill. CHR. VLR. GRVPENIVS *in observationibus* (quae disceptationibus forensibus subiunctae) p. 1057. 1051. quo loco de adserenda rusticorum libertate vasto eruditionis adparatu adiutus commentatus est, cuius deinde vestigia pressit IO. LEONH. HAVSCHILD V. C. l. c. p. 109. sqq.

§. XXII.

CONTINUATIO ARGVMENTI.

Maneat ergo hoc & indubiis consistat argumentis, rusticorum nostrorum olim quam plurimos fuisse ingenuos, neque certe ex rustica alicuius conditione potuisse pro servili ipsius origine praesumptionem adornari, praesertim cum numquam eum fuisse servorum in Germania numerum ostenderimus, qui ad contrariam adornandam sententiam sufficiat (§. 8-10.) & servi etiam ac familiae nomen per saepe liberorum quoque & ingenuorum natalium homines comprehendat. (§. 7.) Enimvero quibus in terris aut Slavorum victores habitarunt, aut quo certe Slavi commercio transditi penetrarunt, deterior eorum est facta conditio, multique postea his ipsis Slavis immixti servilem denique hominum priorum personam prorsus induerunt, quo certe factum, ut his ipsis in terris una eorum cum Slavis conditio sensim haberetur, praesertim cum res domi angustissima ipsis obstaret, quo minus relictis agris & casis laetiores penates quaererent. At enim reliquis in terris tantum abest, ut ipsi omnes rustici haberentur servi, ut potius ingenui & ipsi vocarentur, & saepissime, rerum suarum necessitate ita ferente agrorum alienorum culturam susci-

perent. Patet hoc ex notabili charta apud GOEBELI-
VM *de iure & iudicio rusticorum c. 1. §. 27. p. 50.* qua a.
1142. traduntur villae colonis quibusdam, & dicitur p.
51. *Si quis ad nos liber intrauerit, & se sicut est, libe-
rum professus fuerit, libertate sua, si velit, utatur, ex
quo illud est ad perspicendum, colonariam conditio-
nem libertatem ingenuam prorsus non excludere.* Ea-
dem ratione apud EMVNDVM MARTENIVM *in col-
lect. diplom. T. I. p. 41.* occurrunt *pagenses ingenui*. Ad
meieros autem quod attinet, nec hi quidem seruitutem
omnes apud pristinos Germanos seruiuerunt, cum co-
lonariam hanc s. meiericam conditionem militares etiam
homines sequerentur. Ita apud ill. SCHEIDIVM l. c.
p. 485. occurrit Hermannus *villicus* de Moringen, quem
ingenuum fuisse patet, quod testis adhibeatur in nego-
tio inter ingenuos celebrato, de quo infra (§. 3.) mili-
tarem autem fuisse vero sit simile inde, quod l. c. occur-
rat Titmarus *miles* de Moringen; omnium autem ma-
xime hoc probatur ex charta de 1339. quam illustris e-
ditor l. c. subiecit, qua Her Basilius Bock, Ridder, un-
de Basilius Wulvesberch, Knecht, Iyn Sone, praedia ac-
cipiunt an Mengers Wyse ad triennium, seque praesti-
turos esse inde promittunt *Pflicht* unde *Tyns* s. censum
& operas, quo loco quid clarius esse, quid ad proban-
dam sententiam nostram possit aptius, haud scio. ibi-
dem p. 487. testis nominatur in charta de 1269. Theo-
dericus *villicus* de Asle ex quibus certe exemplis hoc
sequitur, censuum & operarum praestationem ne iis
quidem offecisse, qui militari essent cingulo ornati. Sed
omnium hoc maxime probari potest ex illustribus exem-
plis, quae videre est apud RAYMVNDVM DVELLIVM
in miscellaneor. lib. II. p. 162. ubi ex chronico Rotten-
burgensi

burgenſi de originibus gentium Seckendorſiae, Seins-
 hemiae, Norttenbergiae exponitur, easque a ruſticis
 natales deriuare ſuos contenditur. Debeo haec beniuo-
 lentiae in me ſummae, *illuſtris viri*, GEORGII LVDOVI-
 CI BOEHMERI, quem dum fautorem, praeceptorem
 in legitima ſcientia in paucis optimum, amabilemque
 hospitem meum nomino, habeo, quod mihi ex animi
 ſententia gratuler. Sed videamus de ſingulis. De Sec-
 kendorſiis ergo ita chronographus Rottenburgenſis. *I-*
tem der von Seckhendorf herkommen und anfang ſoll alſo
 ſein, daß Sie Bauers Leuth geweſen, und raiſig worden ſein,
 und ſein kommen an Kayſer Henrichs und St. Kunigunda
 Hoſe zu Bamberg, und hielten ſich redtlich, daß man Inen
 gar gut lob und wort gabe, und dauchten ſich gegen andern
 reiſigen Gefellen beſſer ſein, dann alle Tage umb ſolcher red-
 lichheit willen, die ſie dann thetten. Nun zu einer Zeit als
 Kayſer Heinrich über feld ritte, da wurde er vonn Inen ge-
 bethen, Sie mit einer wappen zu begaben, darauf antwort
 er Inen, er wiſt nit, womit er Sie begaben ſolte, Er hette
 nichts, da ſprachen ſeine Rärhe, Er ritt jezt under einer
 grünen Linden, er ſolt Inen ein Krenklein machen vonn den
 linden Plettern, undt Inen das geben, für baß von ſeinen
 gnaden zu einer Wappen zu haben und zu tragen, alſo thet
 daß der Keiſer, undt macht Inen ein Krenklein übereinan-
 der geſchrennct von den Plettern, undt von einem Zweig in
 einem weiſen feldt zu führen, und dem Helm ein Buſch mit
 Plettern, daß fürttten und hetten die von Seckendorff manch
 Jahr. Darnach als ſie wurden uffnehmen undt mechtig,
 übertruegen ſie mit dem Kayſer, der ihnen das endert, undt
 führen hegunder ein rotes Krenklein von linden Plättern
 in weiſen feldt, undt einem federbuſch uff einem weiſen Re-
 hinhuet uff dem Helm, undt ſei ein neu geſchlecht und gar

nit elter dann seither Kayser Heinrichs undt Sannt Kunigunda leben. Idem l. c. de Seinshemiorum originibus fere in eundem modum: Item die von Seinsheim sollen auch anfangs Baurngeschlechts gewesen sein, undt als sie nun an der herrn hofe kamen, undt am lezten an eines herrn undt Kayser's hofe, daran sie sich gar ordentlich und redtlich hielten; da wurd der Kayser gar demüthiglich angeruffen, und gebetten, solche Ihr Dienst und redtlichhait anzusehen, undt sie mit einem Wappen zu begaben, wenn sie es umb Ihm und das heyllich Reich wol möchten verdienen. Also gab der Kayser antwort: Sie solten des morgens wider zu Ime kommen, so wolt er sich darumb bedencken. Und am morgen, als der Kayser am feldt riete, wurd er gemant, also sprach Er, er wuste nit, was er Iren zu einem schilt geben solte zu führen? doch so were heut frue schnee gefallen, der were weiß, das sollen sie drey lange Strich nehmen, undt darzu drey bloe strich ineinander vermischet in einem schilt führen, das wolt Er Iren vergönnen, und sie damit begaben, aber seithero ist es verendert worden an etlichem vonn Sainsheim, und dem helm undt schilt, also wurden Sie furthin gar lieb gehalten an des Kayser's hofe, undt namen fast uff an Ehen undt guet. Aber Herr Eberhardt von Sainsheim Meister Teutschordens inn teutschen, undt welschen landen furt vier bloe strich undt vier weiß, deßgleichen Herr Erckinger von Seinsheim, herr zu Schwarzenburg undt sein Söhne. De Norttenbergiis autem culinariis ita p. 263. Als die Herzogen obgenant zu Kottenburg lebten, da waren in der Burckgassen nurren sibben Hauser zu der Burgk, das ist die gaß von St. Joannes hinaus, die man noch nennet burckgassen, da saß ein Kürkner in derselben gassen und Heuser einem, der hette 5 oder 6 hübsche Söhne. Da begab es sich, das die Edelleuth vonn Burlinschwab ein

ein grose namß undt raub namen vonn stubigken, und Kürfnerwerck undt andern, und als man solche haab beuthen wolte; da sprachen die hauptleuth: wir sollen das Kürfnerwerck dem Kürfner zu Rottenburg zu kauffen geben, wann wir wissen wol, das wir dem Herzhogen ein großen Dienst undt wolgefallen daran thuen, undt erweisen, der uns auch wol ergöhen mag mit fütterung am wieder heranreiten. Also gaben sie Ime den stubich mit gefült zu kauffen, und als er sie heimbracht undt auffsprach, da fandt er groß guet darinnen von goldtgulden undt geldt, auch Silbers und anders, das die Kaufleuth darein gethan hetten. Uff Ime wolt der Herzog sein Ungnadt geworffen haben, als das er Ime ein solche haab ein theils genommen haben wolt. Da bathen die Rätthe des Herzhogen, und ander erbar Leuth für Ime, und solt Gnadt haben, dieweil er sein Hoffkürfner were, und also Ime berathen hette ohne sein Schaden, so solten sie Gnadt an Ime legen, darzu hette er viel hübscher Knaben, die noch zu frommen Leuthen, und Ime auch nützlich möchten werden, an deren es auch wol angelegt werden möchte, und solten Ime das sein lasen, undt Ime undt seinem Saamen für bas, wie vor, helfen und rathen. Also that der Herr Haimdt, und als sich nun derselbig Kürfner vormals, auch seither gar redlich gehalten, undt Ime nun wol mit der haab genng und gangen hette, und sein Sohn uffwuchsen, und redlich waren, sollen dieselben des Herzhogen rätthe mehr denn einst geredt haben: es were wol, das er Wappensgenosß were, wenn da wurd ein geschlecht von seinen söhnen, das man sich künfftiglich erfreuen möchte, und der Kürfner thett sich des Handtwercks ab, undt kam darnach recht gunst und hülff der Rätthe undt Herrn an den Herzhogen, und bath Inen, Inen undt seinen Söhnen mit einer Wappen zu begnaden. Dessen wardt er also gewehrt,

der Herzog namh Ine in sein Hofe, undt machtt einen Küchenmeister auß Ine, der name Küchenmeister pliebe fürterhin seiner Söhne auch. Also nam der genant Kürßner auff an leib, Ehr, und guet mit seinen Söhnen, das der Herr sein groß gnadt hette, undt gewahren nun hülff, schloß und leuth zu kauffen, und seine Kinndt mit ehrlichen Dingen gegen Edelleuth zu vermischen, die auch für bas rath und hülff von Inen heben. Also sollen die Küchenmeister uffkommen, und fürterhin an das heilig Römisch Reich gezogen worden seyn, das sie des Reichs-Erküchenmaister sein sollen. Die Küchenmeister führen jekt drey schildt, und den lekten gleich mit Seldeneckh. Von seither die gemelten Küchenmaister gen Ochsenfurth gerennt sein, haben sie kein Glück mehr gehabt, stettigß abgenommen, und zulezt abgestorben und verdorben, Sane quae hic a chronographo de originibus gentium splendidissimarum proferuntur, non sunt ab omni fide aliena, praesertim quod fide tabularum munitus scripsisse videtur. vide *Chronicon Chamburgense* l. c. p. 295. quod eundem cum chronico Rottenburgensi auctorem habuisse videtur, bene hoc monente & probante DVELLIO in praefat. ad. lib. II. pagina, si numeres, 22. Neque est, quod hae ipsae familiae illustres ad suam originem erubescant. Nam vt taceam, multas familias etiam nobilissimas, si a fabulis recedas, non posse ad veram sui originem eniti: hoc certum est, rusticos olim plerosque fuisse ingenuos adeoque vnus eiusdemque cum nobilitate hodierna originis, nisi quod sequior aetas maximum inter vtrosque discrimen interiecerit.

§. XXIII.

AN EX CENSU EMIGRATIONIS RVSTICORVM
SERVILIS CONDITIO RECTE COL-
LIGATVR?

Hoc ergo, quod satis est, nobis ostendisse vide-
mur, rusticos nostros non fuisse omnino servilis con-
ditionis homines, vt grauitur errent, qui eos aut ser-
uos esse dicunt omnes, aut saltem a seruili plane san-
guine deducunt. Sed tamen adhuc alia prostant argu-
menta, quibus servilis rusticorum conditio coargui so-
let. Vulgo huc referunt censum detractus s. emigra-
tionis, quem ex lege seruitutis deriuandum esse conten-
dunt. Ita rationes subducit GE. BEYERVS in deli-
neat. iuris germ. lib. I. c. 20. §. 5. quem sequitur
HEINECCIUS in *Elem. iur. germ.* lib. I. §. 61. Enim-
vero cum census detractus aliam habeat rationem nem-
pe salutis publicae, ne respublica deductis ciuium diui-
tiis nimis exhauriatur, neque ciues ad praestanda collecta-
rum cet. onera inhabiles reddantur, certe inde sequitur,
quod fatetur idem HEINECCIUS l. c. lib. I. §. 73. &
IO. RVD. ENGAV in *Elem. iur. germ.* lib. II. §. 507.
sq. p. 508. vt ingenui etiam ad eius praestationem obli-
gentur, vt adeo haud sciam, an in eius praestatione ido-
nea pristinae conditionis servilis ratio collocetur. Idem
dicendum est de praestatione aliorum censuum & ope-
rarum, quae tantum abest, vt causam aliquam serui-
lem redarguant, vt potius etiam nobiles praediorum
rusticorum possessores ad earum praestationem obligen-
tur. Conferendus omnino est doctissimus anonymus

in der Abhandlung von dem Zustand der adelichen Hintersassen in den Herzogthümern Schleswig und Holstein ap. ill. 10. CAR. HENR. DREYER in der Sammlung vermischter Abhandlungen Th. I. p. 360 - 442.

§. XXIV.

EX ORIGINE RVSTICORVM NVLLA ORITVR
PRAESVMTIO PRO OPERIS EORVM DE-
TERMINATIS AVT INDETER-
MINATIS.

Sed videamus iam, an non & haec quaestio de rusticorum ingenuitate aut seruili conditione quidquam possit pro ipsis operis eorum aut determinatis aut indeterminatis efficere. Scilicet qui rusticos nostros libertos esse Germaniae dicunt, pro indeterminatis eorum operis praesumendum esse contendunt, hanc nempe rationem praetendentes, vero non esse simile, vt is, qui libertate donauerit hominem proprium, omni omnino iure in eum cesserit. Alii autem, qui mitiori vtendum esse sententia credunt, falsitatis eos conuincunt, & pro operis rusticorum determinatis praesumendum esse volunt. Vterque nostra sententia non recte procedit. Vt ergo primum de iis dicamus, qui ob seruillem rusticorum conditionem operas eorum indeterminatas esse volunt, his quidem duo opponimus momenta 1) numquam ille seruorum fuit in Germania numerus, vt probabilis fiat eorum sententia, qui rusticos a seruili causa arcessunt. (§. 8 - 10.) 2) Deinde cum seruitus germanica olim non consisteret nisi in opera-

rum

rum & censuum praestatione: qui libertatem manumissione adeptus esse deprehenditur, libertatem etiam a censibus & operarum praestatione euicisse censendus est. Iam qui manumittit dominus, cum sibi stipulari operas & census intendit a liberto (adhibeamus enim hanc vocem, quae tantopere in deliciis est Taciti admiratoribus) rem agit sine dubio ad ipsius commoda respicientem. Iam cum agitur de rebus commoda nobis ferente, ille sine dubio clarius loqui debet, cuius commoda aguntur, & interpretatio adeo facienda est contra dominum, qui clarius loqui, h. e. determinare operas & census debebat, quam in rem videndi sunt summi Icti I. H. BOEHMER *de interpretatione facienda contra eam, qui clarius loqui debuisset* in exerc. ad π T. II. p. 365-425. & AVG. A LEYSER *in med. ad π sp. 41. m. 4.* Quod autem ad alteram sententiam attinet, nempe quod rustici, quia liberi origine fuerint & statu ingenuitatis praediti, ad operas determinatas obligentur, ne haec quidem recte habere videtur. Nam si verum est, multos rusticorum nostrorum fuisse ingenuos, quod late euicimus, & hi tamen ipsi saepissime ad operas indeterminatas obligentur, quod patet ex exemplo in §. 21. adducto, & aliunde iam constat: non recte se habet eorum argumentatio, rusticos, qui olim fuerint ingenui, ad operas aut nullas aut sane determinatas obligari. Nam 1) possunt & alii quam qui sint seruilis conditionis, ad operas indeterminatas praestandas compelli, cum additione spontanea, domicilii constitutione & contracto matrimonio cum rustica, quae ad indeterminatas operas obligatur, haec onera subire quis possit. 2) Cum obligatio ad praestandas & operas & census hodie sit realis, & praediorum plerumque possessioni adstricta, certe

non ex statu personarum, sed praediorum diuersa conditione arcessenda est; vt adeo qui praedium possidet censibus operisque praestandis obnoxium, siue ingenuus ille sit, siue seruilis conditionis homo, ad earum praestationem cogatur. ill. IO. STEPH. PUTTERVS *Elem. iur. germ.* §. 473. sqq. Vt ergo non tamquam iudex, sed arbiter quasi honorarius litem inter summos ICtos hac de re ortam aliquo certe modo decidam, haec sunt sententiae meae argumenta: *In diiudicanda quaestione, an rusticus ad determinatas operas aut determinatas obligetur, non respiciendum est ad pristinam eorum conditionem, sed ad praediorum possessionem, unde praestari operae & census solent, & quales in regione aliqua & territorio praestari vt plurimum soleant.* Certe qui aliter procedunt, & praediorum dominis quam maxime praeiudicant, & a veritate aberrant. Nam si primam amplectaris sententiam, quod nempe rusticus ad seruilem causam detrudendus indeterminatas debeat: ecquid faciendum si iam rusticus ingenuos natales suos probauerit, nonne tum, destructo fundamento actionis, corruet quidquid est operis, quod ei superstruxisti? Sane si nobilis v. c. aut burgenfis ingenuus adquirat praedium aliquod, nonne hic ab operarum censuumque praestatione, si ita procedatur, liberum se esse perhibebit? Prorsus ergo recedendum est ab eorum argumentatione; qui ita causam suam instruere nulli dubitant. Deinde vero, ne altera quidem sententia vera esse satis & idonea videtur. Nam si dicatur ingenuos obligari ad operas determinatas easque minimas, denuo sibi ipsi officient huius sententiae amici. Cum enim & ingenui, vt vidimus, ad operas & eas quidem indeterminatas possint obligari, non certe ex statu ingenuitatis,

tis, sed aliunde haec esse quaestio decidenda videtur. Abstrahamus ergo cogitationes a pristino rusticorum statu, & eo tantum oculos & mentem dirigamus, an ex regula & plerumque debeantur operae aut indeterminatae aut determinatae, & sane, si qua alia, hac certe in re medium beati tenebunt.

§. XXV.

DE PROBATIONE INGENUITATIS.

Quae autem de probatione ingenuitatis in legibus antiquis occurrunt, paucis adhuc monendum est, cum nemo nisi qui ingenuos natales probare possit, ad iura ingenuorum admittatur. Et primo quidem quaestionem de statu ingenuitatis ad res arduas & maiores esse iam olim relatam patet ex Capitular. Caroli M. de 779. apud BALVZIVM I, 197. & de 797. l. c. I, 259, ex capit. Pipini de 793. I, 537. & Capitularium lib. V. c. 196. l. c. I, 860. & in additione quarta I, 1221. Quod autem ad modum probandae ingenuitatis attinet, de eo proditum in Capitular. Dagoberti c. 67. §. 5. l. c. I, 47. *Si quis pro hereditate vel pro ingenuitate certare coeperit, post malo ordine, cum sex in ecclesia coniuret, & cum 12. ad stappulum Regis in circulo & bassa b. e. in ramo cum verborum contemplatione coniurare studeat. Si non adimpleuerit, cum legis beneficio restituat. Aut si quis eum contra prendere voluerit, aut cum armis suis se defendere studeat ante Regem, aut omnem repetitionem cum legis beneficio restituat.* In Capitul. Caroli M. de 803.

I, 395. ibi in cap. de ingenuitate chartarum ita : Si quis per chartam ingenuus dimissus fuerit, & a quolibet homine ad seruitium interpellatus fuerit, primum legitimum auctorem libertatis suae proferat, & in sua libertate perseueret. Si vero legitimus auctor defuerit, testimonio bonorum hominum, qui tunc aderant, quando liber dimissus fuerit, se defendere permittatur. Si vero & testes defuerint, cum duabus aliis chartis, quae eiusdem cancellarii manu firmatae sunt vel subscriptae, cuiuscumque fuerint, suam chartam, quae tertia est, veram & legitimam esse confirmet. Si autem qui interpellatus fuerit ad seruitium nec auctorem nec testimonia habuerit, neque alias duas chartas ad suam chartam confirmandam inuenire potuerit, tunc is, qui eum interpellauit, secundum legem ipsam chartam falsam efficiat, & seruum conquirat. Si vero interpellator aut auctore aut testimoniis aut chartarum conlatione victus fuerit, & hic quod voluit, efficere non potuerit, mulctam, quae in ipsa ingenuitatis charta continetur, cogatur exsoluere, Capit. 3. Caroli M. de 813. l. 511. ita habet : Si quis hominem ingenuum ad seruitium requirit, cum 12. hominibus de suis proximis parentibus in sanctis iuret, & se ingenuum esse faciat, aut in seruitium cadat. Porro Capitular. IV, 26. l. 781. ita disponit : Homo de statu suo pulsatus, si is, qui eum pulsat, ad conuincendum illum procinctum habuerit, adhibeat sibi 8. coniuratores legitimos ex ea parte, unde pulsetur siue illa paterna siue materna sit, & quatuor aliunde non minus legitimos, & iurando vindicet libertatem suam. Quodsi procinctus defuerit, adsumat undecumque 12. liberos homines, & iurando ingenui-

tatem suam defendat. Omnis controuersia coram centenario definiri potest, excepta redditione terrae & mancipiorum, quae non nisi coram comite fieri potest. Eadem ratione in Cap. 3. Ludouici Pi de 819. Baluz. I, 610. disponitur: Si seruus chartam ingenuitatis attulerit, si seruus eiusdem chartae auctorem legitimum habere non potuerit, domino serui ipsam chartam falsare liceat. His addo locum Capitular. III, 28. l. 760. ubi: Si quis per chartam ingenuitatis a domino suo legitime libertatem est consequutus, liber permaneat. Si vero aliquis eum iniuste inseruire tentauerit, & ille chartam ingenuitatis suae ostenderit, & aduersarium se inseruire velle comprobauerit, ille qui hoc tentauerit, multam, quae in charta descripta est, soluere cogatur. Si vero charta non paruerit, sed iam ab illo, qui eum inseruire voluerit, diffacta est, virgildum eius componat, duas partes illi, quem inseruire voluerat, tertiam partem regi, & ille iterum per praeceptum regis libertatem suam conquirat. De probatione ingenuitatis igne facta a. 1095. exemplum habet PEZIVS in thes. anecd. T. I. P. III. p. 132. ibi: Praedicta mulier praefato Abbate annuente igniti ferramenti experimento hoc obtinuit & confirmavit, se & filios suos & omnem parentelam suam ab omni seruitute esse liberrimam. Cum ergo ingenuus ex mente Germanorum sit ille, qui ad tertiam generationem maiores ex utroque latere liberos probare potest (§. 3.) ille demum ad iura ingenuorum percipienda admittebatur, qui hanc probationem susceperat. Recte ergo spec. fueu. c. 49. ap. IO. AVG. DE BERGER p. 115. Ingenuus das spricht in Latein der höchstfrey, und Libertinus Mittelfrey. —

Item welcher Mann von seinen vier Auen, das ist, von seinen alten zweyen Müttern und zweyen alten Vätern, und von Vater und Mutter unbescholden ist an seinem Recht, den kan niemand geschelten an seiner Geburt, er habe denn sein Recht verwirkt. Ceterum haec probatio ingenuitatis, quae olim in Germania obtinuit, admodum diuersa est a probatione nobilitatis, quae deinde inualluit, cum quidam ex ingenuis militarem conditionem, post Conradi praesertim Salici aetatem haereditario quasi iure ad posteros transmiserunt, cuius vtriusque differentias primus adcurate docuit, quem aliquoties honoris causa nominaui, ill. GE. LVD. BOEHMERVS *diff. cit. §. 13. p. 44. sqq.* Sed iam ad iura ex statu ingenuorum pendentia progrediamur.

Selchow, Johann Heinrich Christian von,

Ioannis Henrici Christiani de Selchow Commentatio de statu ingenuorum in
Germania

Gottingae 1756

4 Diss. 5241 a#Beibd.4

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11049670-4

VD18 15028038-001